

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 11 września 2014 r.*

Spis treści

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja	4
Skarga do Sądu i zaskarżony wyrok	7
Żądania stron	7
W przedmiocie dopuszczalności	7
W przedmiocie dopuszczalności odwołań wzajemnych	7
Co do istoty	8
W przedmiocie zarzutu trzeciego odwołania głównego, opartego na naruszeniu prawa w zakresie oceny dopuszczalności niektórych załączników do skargi w pierwszej instancji	9
Zaskarżony wyrok	9
Argumentacja stron	10
Ocena Trybunału	10
W przedmiocie zarzutu drugiego odwołania głównego, opartego na naruszeniu prawa lub na niewystarczającym uzasadnieniu w zakresie oceny kwestii, czy MasterCard jest związkiem przedsiębiorstw	12
Argumentacja stron	12
Ocena Trybunału	14
– W przedmiocie dopuszczalności	14
– Co do istoty	14
W przedmiocie zarzutu pierwszego odwołania głównego, opartego na naruszeniu prawa lub na niewystarczającym uzasadnieniu w zakresie oceny obiektywnej konieczności zarzucanego ograniczenia konkurencji	17

* Język postępowania: angielski.

Zaskarżony wyrok	17
W przedmiocie pierwszej części zarzutu pierwszego odwołania głównego	18
– Argumentacja stron	18
– Ocena Trybunału	19
W przedmiocie drugiej i trzeciej części zarzutu pierwszego odwołania głównego	20
– Argumentacja stron	20
– Ocena Trybunału	21
W przedmiocie czwartej części zarzutu pierwszego odwołania głównego	22
– Argumentacja stron	22
– Ocena Trybunału	23
W przedmiocie jedyne go zarzutu odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS i w przedmiocie zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	23
Zaskarżony wyrok	23
Argumentacja stron	25
– W przedmiocie jedyne go zarzutu odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS	25
– W przedmiocie zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	26
Ocena Trybunału	27
– W przedmiocie zarzutów niedopuszczalności podniesionych przez Komisję	27
– W przedmiocie istoty jedyne go zarzutu odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS i zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	28
W przedmiocie zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	34
Zaskarżony wyrok	34
W przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	36
– Argumentacja stron	36
– Ocena Trybunału	37
W przedmiocie drugiej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	37
– Argumentacja stron	37
– Ocena Trybunału	38
W przedmiocie trzeciej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG	42
– Argumentacja stron	42

– Ocena Trybunału	42
W przedmiocie kosztów	43

Odwołanie — Odwołania wzajemne — Dopuszczalność — Artykuł 81 WE — Otwarty system płatniczy kartami debetowymi, obciążeniowymi i kredytowymi — Wielostronnie uzgadniane opłaty interchange stosowane w przypadku braku innych uzgodnień — Związek przedsiębiorstw — Ograniczenia konkurencji ze względu na skutek — Kryterium kontroli sądowej — Pojęcie „ograniczenia akcesoryjnego” — Charakter obiektywnie konieczny i proporcjonalny — Odpowiednie „hipotezy kontrfaktyczne” — Systemy dwustronne — Rozpatrywanie załączników do skargi w pierwszej instancji

W sprawie C-382/12 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 4 sierpnia 2012 r.,

MasterCard Inc., z siedzibą w Wilmington (Stany Zjednoczone),

MasterCard International Inc., z siedzibą w Wilmington,

MasterCard Europe SPRL, z siedzibą w Waterloo (Belgia),

reprezentowane przez adwokatów E. Barbiera de la Serre’a, V. Brophy’ego oraz B. Amory’ego, oraz przez T. Sharpe’a, QC,

wnoszące odwołanie,

w której drugą stroną są:

Komisja Europejska, reprezentowana przez V. Bottkę oraz N. Khana, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

Banco Santander SA, z siedzibą w Santander (Hiszpania),

Royal Bank of Scotland plc, z siedzibą w Edynburgu (Zjednoczone Królestwo), reprezentowana przez D. Liddella, solicitor, oraz M. Hoskinsa, barrister,

HSBC Bank plc, z siedzibą w Londynie (Zjednoczone Królestwo), reprezentowana przez R. Thompsona, QC,

Bank of Scotland plc, z siedzibą w Edynburgu,

Lloyds TSB Bank plc, z siedzibą w Londynie,

reprezentowane przez K. Fountoukakosa-Kyriakakosa oraz S. Wiskinga, solicitors, oraz przez J. Flynna, QC,

MBNA Europe Bank Ltd, z siedzibą w Chester (Zjednoczone Królestwo), reprezentowana przez A. Davisa, solicitor,

British Retail Consortium, z siedzibą w Londynie, reprezentowane przez R. Marchiniego, advocate, oraz A. Robertsona, barrister,

EuroCommerce AISBL, z siedzibą w Brukseli (Belgia), reprezentowane przez J. Stuycka, advocaat,

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, reprezentowane przez M. Holta oraz C. Murrell, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J. Turnera, QC, oraz J. Holmesa, barrister,

interwenienci w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh (sprawozdawca), C. Toader i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 lipca 2013 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 30 stycznia 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 W swoim odwołaniu MasterCard Inc. oraz jej spółki zależne MasterCard International Inc. i MasterCard Europe SPRL wnoszą o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej MasterCard i in./Komisja (T-111/08, EU:T:2012:260, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), którym Sąd oddalił ich skargę mającą na celu, tytułem żądania głównego, stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2007) 6474 wersja ostateczna z dnia 19 grudnia 2007 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. [81 WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawy: COMP/34.579 – MasterCard, COMP/36.518 – EuroCommerce, COMP/38.580 – Commercial Cards, zwanej dalej „sporną decyzją”) oraz, tytułem żądania ewentualnego, stwierdzenie nieważności art. 3–5 i 7 tej decyzji.
- 2 W swoich odwołaniach wzajemnych Royal Bank of Scotland plc (zwana dalej „RBS”) z jednej strony oraz Bank of Scotland plc (zwana dalej „BoS”) i Lloyds TSB Bank plc (zwana dalej „LTSB”), przy czym te dwie ostatnie spółki (zwane dalej łącznie „LBG”) są obecnie pod kontrolą Lloyds Banking Group plc i działają wspólnie do celów niniejszego postępowania, z drugiej strony, wnoszą o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz stwierdzenie nieważności spornej decyzji.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 3 Jak wynika w szczególności z pkt 20, 24, 27, 35, 39 i 40 zaskarżonego wyroku, w spornej decyzji Komisja Wspólnot Europejskich co do zasady stwierdziła między innymi, że ustalanie wielostronnych opłat interchange (zwanymi dalej „WOI”) w ramach systemu płatniczego prowadzonego przez międzynarodową organizację płatniczą znaną jako „MasterCard” (zwaną dalej „MasterCard”), które to

opłaty mają zastosowanie zwłaszcza do transgranicznych płatności kartą bankową w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) lub w strefie euro w przypadku braku innych uzgodnień, stanowią decyzję związku przedsiębiorstw leżącą u podstaw ograniczenia konkurencji między zrzeszonymi bankami świadczącymi akceptantom (sprzedawcom) usługi umożliwiające im akceptowanie kart debetowych, obciążeniowych i kredytowych MasterCard lub Maestro, że wspomniane ograniczenie jest odczuwalne, że ma ono wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi oraz że wnoszące odwołanie nie wykazały w sposób wymagany prawem, iż WOI są obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard ani że przesłanki wyłączenia określone w art. 81 ust. 3 WE lub w art. 53 ust. 3 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3) są spełnione.

- 4 Z akt sprawy, a w szczególności z pkt 17 zaskarżonego wyroku wynika, że w tak zwanym „otwartym” systemie płatniczym takim jak system MasterCard stronami, których dotyczy każdy zakup przy użyciu karty bankowej, są poza właścicielem systemu płatniczego posiadacz karty, instytucja finansowa, która wydała tę kartę, zwana „bankiem wydającym kartę”, akceptant i instytucja finansowa świadcząca akceptantowi usługi umożliwiające mu akceptowanie owej karty jako środka służącego rozliczeniu danej transakcji, zwana „bankiem autoryzującym płatność”.
- 5 Jak wynika z pkt 1–44 zaskarżonego wyroku, okoliczności powstania sporu i elementy spornej decyzji istotne do celów rozpoznania odwołania głównego i odwołań wzajemnych można streścić w poniższy sposób.
- 6 Wnoszące odwołanie są odpowiedzialne za zarząd i koordynację systemu płatności dokonywanych kartami MasterCard i Maestro, na co składają się między innymi ustalanie zasad funkcjonowania tego systemu oraz świadczenie na rzecz zrzeszonych w MasterCard instytucji finansowych usług autoryzacji (zatwierdzania) i usług rozliczeniowych. Do tych zrzeszonych instytucji finansowych należy wydawanie kart MasterCard i Maestro oraz zawieranie umów o objęcie akceptantów systemem umożliwiającym akceptację płatności dokonywanych wspomnianymi kartami.
- 7 Przed dniem 25 maja 2006 r. cała organizacja płatnicza MasterCard stanowiła własność zrzeszonych w niej instytucji finansowych, które posiadały także wynikające z tej własności prawa głosu. We wskazanej dacie MasterCard Inc. została wprowadzona na giełdę nowojorską (Stany Zjednoczone) w drodze „initial public offering” (zwanego dalej „wprowadzeniem na giełdę”), co zmieniło strukturę i sposób zarządzania MasterCard.
- 8 W dniach 30 marca 1992 r. i 27 czerwca 1997 r. do Komisji wpłynęły skargi wniesione, odpowiednio, przez British Retail Consortium (zwane dalej „BRC”) i EuroCommerce AISBL (zwaną dalej „EuroCommerce”) między innymi przeciwko Europay International SA (zwaną dalej „Europay”), przekształconej w MasterCard Europe SPRL.
- 9 Europay dokonała Komisji zgłoszeń dotyczących całego jej systemu płatniczego.
- 10 W dniu 13 kwietnia 2002 r. Komisja opublikowała zgodnie z art. 19 ust. 3 rozporządzenia Rady EWG nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204) komunikat, w którym poinformowała o zamiarze zajęcia pozytywnego stanowiska w przedmiocie niektórych zasad funkcjonowania systemu Europay, wśród których nie wymieniła zasad dotyczących opłat interchange stosowanych w przypadku braku innych uzgodnień.

11 W spornej decyzji Komisja stwierdziła, że wnoszące odwołanie naruszyły art. 81 WE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Decyzja ta zawiera między innymi przedstawione poniżej rozważania:

- Opłaty interchange związane są ze stosunkiem, jaki powstaje między bankiem wydającym kartę a bankiem autoryzującym płatność przy okazji rozliczania transakcji dokonanych za pomocą tej karty; odpowiadają one kwocie pobranej na rzecz banku wydającego karty. Opłaty te należy odróżnić od kosztów naliczanych akceptantom przez bank autoryzujący płatność (merchant service charges, zwanych dalej „opłatami za obsługę akceptanta”). Sporna decyzja dotyczy wyłącznie WOI, a nie opłat interchange ustalanych dwustronnie między bankami wydającymi karty a bankami autoryzującymi płatność czy też opłat interchange ustalanych zbiorowo na poziomie krajowym.
- Należy rozróżnić trzy odrębne rynki produktowe w zakresie otwartych systemów kart bankowych: przede wszystkim „rynek międzysystemowy”, na którym konkurują ze sobą różne systemy płatności kartami, następnie „rynek wydawania kart”, na którym banki wydające karty konkurują o klientów będących posiadaczami kart oraz wreszcie „rynek usług autoryzacji”, na którym banki autoryzujące płatność konkurują o klientów będących akceptantami. Rynek właściwy do celów spornej decyzji składa się z krajowych rynków autoryzacji transakcji dokonywanych za pomocą kart w państwach członkowskich EOG.
- Decyzje wnoszących odwołanie dotyczące ustalania WOI stanowią decyzje związku przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, i to mimo zmian w strukturze i sposobie zarządzania MasterCard, które nastąpiły w związku z wprowadzeniem na giełdę.
- WOI skutkują bowiem zwiększeniem podstawy służącej do obliczenia opłat za obsługę akceptanta, podczas gdy te naliczane akceptantom przez bank autoryzujący koszty mogłyby być niższe, gdyby nie naliczano WOI i gdyby został ustanowiony zakaz dokonywania przez banki wydające kartę jednostronnej taryfikacji transakcji a posteriori, czyli reguła zakazująca bankom wydającym karty i bankom autoryzującym płatność ustalania wysokości opłat interchange po tym, jak zakup został dokonany przez jednego z posiadaczy kart banku wydającego kartę u jednego z akceptantów banku autoryzującego płatność i transakcja została przedłożona do rozliczenia (zwany dalej „zakazem taryfikacji ex post”). WOI prowadzą zatem do ograniczenia konkurencji cenowej między bankami autoryzującymi płatność ze szkodą dla akceptantów i ich klientów.
- Nie można uznać WOI za „ograniczenia akcesoryjne” ze względu na to, że nie są one obiektywnie konieczne do funkcjonowania otwartego systemu kart płatniczych. System ten może działać dzięki jedynie wynagrodzeniu płaconemu bankom wydającym karty przez ich posiadaczy, bankom autoryzującym płatność przez akceptantów oraz dzięki opłatom dokonywanym przez banki wydające karty i autoryzujące płatność na rzecz właściciela systemu. W przeciwieństwie do ograniczeń koniecznych do przeprowadzenia operacji głównej ograniczenia, które są jedynie pożądane do tego, aby operacja ta zakończyła się sukcesem handlowym, lub pociągające za sobą wzrost jej efektywności mogą być badane jedynie w ramach art. 81 ust. 3 WE.
- Jeśli chodzi o skutki wymogu akceptowania w ramach systemu MasterCard wszystkich kart Maestro lub MasterCard bez względu na bank wydający kartę (zwanego dalej „zasadą Honour All Cards Rule”), zniesienie WOI nie oznacza, iż banki wydające karty będą miały swobodę jednostronnego ustalania wysokości opłat interchange, ponieważ ryzyka tego można uniknąć, ustanawiając regułę skutkującą mniejszym ograniczeniem konkurencji, taką jak zakaz taryfikacji ex post.
- Podniesione przez wnoszące odwołanie argumenty natury ekonomicznej dotyczące roli odgrywanej przez WOI w utrzymywaniu systemu MasterCard w równowadze i w osiągnięciu przezeń maksymalnej efektywności nie są wystarczające do wykazania tego, że stosowanie tych opłat

przysparza obiektywnych korzyści. W szczególności wnoszące odwołanie nie przedstawiły dowodów świadczących o tym, że ewentualne obiektywne korzyści rekompensowałyby akceptantom i ich klientom niedogodności wynikające ze stosowania WOI.

Skarga do Sądu i zaskarżony wyrok

- 12 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 1 marca 2008 r. wnoszące odwołanie wniosły skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji lub, ewentualnie, art. 3–5 i 7 tej decyzji.
- 13 Na poparcie swojej skargi, jak wynika z pkt 73 zaskarżonego wyroku, wnoszące odwołanie podniosły cztery zarzuty, oparte, po pierwsze, na naruszeniu art. 81 ust. 1 WE ze względu na popełnienie błędów w analizie skutków wywieranych przez WOI na konkurencję, po drugie, na naruszeniu art. 81 ust. 3 WE, po trzecie, na naruszeniu art. 81 ust. 1 WE ze względu na dokonanie błędnej kwalifikacji WOI jako decyzji związku przedsiębiorstw, i po czwarte, na wadliwości postępowania administracyjnego oraz popełnieniu błędów dotyczących okoliczności faktycznych.
- 14 W ramach interwencji przed Sądem BRC, EuroCommerce oraz Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej wniosły o oddalenie skargi wnoszących odwołanie, podczas gdy Banco Santander SA, RBS, HSBC Bank plc (zwana dalej „HSBC”), BoS, LTSB i MBNA Europe Bank Ltd (zwana dalej „MBNA”) wniosły między innymi o stwierdzenie nieważności spornej decyzji.
- 15 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił skargę wnoszących odwołanie, orzekając zasadniczo, iż nie udowodniły one, że w spornej decyzji Komisja dopuściła się naruszenia prawa lub że decyzja ta jest obciążona oczywistym błędem w ocenie.

Żądania stron

- 16 Wnoszące odwołanie wnoszą do Trybunału co do zasady o:
 - uchylene zaskarżonego wyroku,
 - stwierdzenie nieważności spornej decyzji oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania w obydwu instancjach.
- 17 RBS, HSBC, LBG i MBNA złożyły odpowiedź w celu poparcia odwołania, podczas gdy BRC, EuroCommerce i Zjednoczone Królestwo popierają Komisję, która wnosi zasadniczo o oddalenie odwołania oraz, ewentualnie, oddalenie skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej na sporną decyzję.
- 18 Żądania zawarte w odwołaniach wzajemnych RBS i LBG są co do zasady takie same jak żądania przedstawione w odwołaniu głównym.
- 19 Wnoszące odwołanie popierają żądania zawarte w odwołaniach wzajemnych, podczas gdy Komisja, popierana przez BRC, wnosi o oddalenie tych odwołań.

W przedmiocie dopuszczalności

- 20 Komisja podnosi zarzut niedopuszczalności odwołań wzajemnych wniesionych, odpowiednio, przez RBS i LBG z tego względu, że każde z nich zostało zawarte w tym samym akcie co odpowiedź złożona przez zainteresowane strony na odwołanie główne.

- 21 Jak zauważa Komisja, art. 176 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, który wszedł w życie w dniu 1 listopada 2012 r., przewiduje, że „[o]dwołanie wzajemne sporządza się w odrębnym od odpowiedzi na odwołanie piśmie”.
- 22 Niemniej należy wskazać, iż wersje elektroniczne odwołań wzajemnych złożonych, odpowiednio, przez RBS i LBG wpłynęły do sekretariatu Trybunału w dniu 31 października 2012 r., zaś odpowiednie oryginały zostały złożone dwa i pięć dni później.
- 23 W konsekwencji niezależnie od tego, czy zastosowany zostanie art. 57 § 7 regulaminu postępowania obowiązującego od dnia 1 listopada 2012 r. czy też art. 37 § 6 regulaminu postępowania obowiązującego do tej daty, nie zmienia to faktu, że odwołania wzajemne zostały ważne złożone w dniu 31 października 2012 r.
- 24 Otóż regulamin postępowania obowiązujący w dniu 31 października 2012 r. nie zawiera przepisu będącego odpowiednikiem przytoczonego powyżej art. 176 § 2, na który powołała się Komisja. Wobec tego odwołań wzajemnych nie można uznać za niedopuszczalne z uwagi na to, że zostały one przedłożone w ramach odpowiedzi na odwołanie główne.
- 25 Zarzuty niedopuszczalności podniesione przez Komisję w odniesieniu do poszczególnych kwestii zostaną zbadane w ramach odpowiednich zarzutów.
- 26 Jeśli chodzi o odwołanie główne, w zakresie w jakim Komisja utrzymuje tytułem wstępu, że odwołanie to jest „zasadniczo” niedopuszczalne, instytucja ta zarzuca w rzeczywistości niedopuszczalność pewnych konkretnych części tego odwołania, nie twierdząc jednak, iż jest ono niedopuszczalne w całości. Należy zatem rozpatrzyć te konkretne zarzuty w ramach badania odpowiednich zarzutów.

Co do istoty

- 27 Wnoszące odwołanie w odwołaniu głównym, zaś RBS i LBG w odwołaniach wzajemnych zarzucają Sądowi, iż dopuścił się naruszeń prawa, orzekając zasadniczo:
- że wiele załączników do skargi w pierwszej instancji jest niedopuszczalnych (zarzut trzeci odwołania głównego);
 - że Komisja nie popełniła błędu, uznając, iż system płatniczy MasterCard stanowi „związek przedsiębiorstw” w rozumieniu art. 81 WE mimo zmian, które nastąpiły w związku z wprowadzeniem na giełdę (zarzut drugi odwołania głównego);
 - że w spornej decyzji zostało wykazane w sposób wymagany prawem, iż WOI wywierają skutki ograniczające konkurencję (odwołanie wzajemne RBS i zarzut pierwszy odwołania wzajemnego LBG);
 - że WOI nie można uznać za obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard (zarzut pierwszy odwołania głównego), i
 - że Komisja mogła, nie popełniając przy tym błędu, uznać, iż wnoszące odwołanie nie wykazały, że WOI spełniają przesłanki ustalone w art. 81 ust. 3 WE (zarzut drugi odwołania wzajemnego LBG).
- 28 Zarzut pierwszy odwołania głównego, jak również odwołanie wzajemne RBS i zarzut pierwszy odwołania wzajemnego LBG dotyczą kwestii, czy Sąd naruszył prawo, potwierdzając wniosek wyciągnięty w spornej decyzji, zgodnie z którym ustalanie WOI podlega zasadzie zakazu przewidzianej w art. 81 ust. 1 WE. Do celów rozpatrzenia tych zarzutów należy w pierwszej kolejności omówić zarzut trzeci odwołania głównego. W zakresie w jakim badanie zarzutu pierwszego odwołania głównego, jak

również odwołania wzajemnego RBS i zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego LBG stałoby się zbędne, gdyby zarzut drugi odwołania głównego był zasadny, należy w drugiej kolejności omówić ten zarzut drugi.

W przedmiocie zarzutu trzeciego odwołania głównego, opartego na naruszeniu prawa w zakresie oceny dopuszczalności niektórych załączników do skargi w pierwszej instancji

Zaskarżony wyrok

- 29 Jeśli chodzi o podniesione przed Sądem zastrzeżenie dotyczące zbadania przez Komisję materiału dowodowego o charakterze ekonomicznym przedstawionego przez wnoszące odwołanie w trakcie postępowania, które doprowadziło do wydania spornej decyzji, Sąd wskazał w pkt 183 zaskarżonego wyroku, że wnoszące odwołanie zarzucają Komisji, iż ta nie zbadała wspomnianego materiału ani też się do niego nie ustosunkowała. Sąd stwierdził w pkt 185 zaskarżonego wyroku, że zastrzeżenie to „zostało przedstawione w skardze w szczególnie lakoniczny sposób, a dotycząca go argumentacja została w rzeczywistości przedstawiona w załącznikach [od] A.13 [do] A.15 [...], sporządzonych przez różnego rodzaju ekspertów w oparciu o przedstawione w trakcie postępowania administracyjnego ekonomiczne dowody, do których [wnoszące odwołanie] odsyłają w sposób ogólny”.
- 30 Zgodnie z pkt 186–188 zaskarżonego wyroku:
- „186 W pkt 52–54 skargi [wnoszące odwołanie] ograniczają się do przedstawienia oświadczenia, że przedstawiły w trakcie postępowania administracyjnego istotne argumenty ekonomiczne, które zostały następnie pominięte lub przeinaczone przez Komisję, i że »wnioski wyciągnięte przez [ich] ekonomistów« służą poparciu dokonanej przez [wnoszące odwołanie] analizy prawnej, zgodnie z którą »Komisja pomyliła się, wyciągając wniosek, iż opłata interchange stanowi ograniczenie konkurencji, skupiając się na wpływie tej opłaty interchange (lub różnicach w jej poziomie) na wysokość opłat za obsługę akceptanta bez badania jej skutków dla kosztów ponoszonych przez posiadaczy kart, [kwestionując], że mechanizm ten powinien służyć do ustalania takiego poziomu opłaty interchange, który maksymalnie zwiększa liczbę transakcji, i pomijając fakt, że opłata ta sprzyja komfortowi konsumenta«.
- 187 Należy niniejszym stwierdzić, że choć [wnoszące odwołanie] podniosły w skardze to zastrzeżenie, to nie przedstawiły w niej argumentacji na jej poparcie.
- 188 Komisja słusznie zatem podnosi, że w treści skargi brak jest wystarczająco dokładnych okoliczności umożliwiających Sądowi przeprowadzenie kontroli, a jej samej – przygotowanie obrony”.
- 31 W ramach pierwszej części zarzutu czwartego skargi w pierwszej instancji, przedstawionej w pkt 111–130 tej skargi i opartej na naruszeniu prawa wnoszących odwołanie do obrony, wnoszące odwołanie zarzuciły między innymi Komisji „brak jasności pisma przedstawiającego okoliczności faktyczne”, które Komisja skierowała do nich w dniu 23 marca 2007 r., czyli po przesłuchaniu, które miało miejsce w dniach 14 i 15 listopada 2006 r. W tym względzie Sąd stwierdził w pkt 278 zaskarżonego wyroku, że „argumentacja [wnoszących odwołanie] zawarta w skardze została przez nie przedstawiona [...] w szczególnie lakoniczny sposób”. W pkt 280 wspomnianego wyroku Sąd uznał, że z uwagi na to, iż wnoszące odwołanie odesłały jedynie w sposób ogólny do załącznika A.20 do skargi w pierwszej instancji, załącznika tego nie można wziąć pod uwagę.
- 32 W pkt 189 i 282 zaskarżonego wyroku Sąd odrzucił jako niedopuszczalne zastrzeżenia oparte, odpowiednio, na badaniu przez Komisję materiału dowodowego o charakterze ekonomicznym przedstawionego przez wnoszące odwołanie i na braku jasności pisma przedstawiającego okoliczności faktyczne.

Argumentacja stron

- 33 Wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd dopuścił się naruszeń prawa w zakresie dotyczącym oceny dopuszczalności wielu załączników do skargi w pierwszej instancji. W przeciwieństwie do wymogów art. 52 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej zdaniem wnoszących odwołanie nie istnieje żadna podstawa prawna, na której Sąd mógłby się oprzeć, aby ograniczyć w ten sposób prawo dostępu do sądu.
- 34 Ewentualnie, nawet gdyby Sąd posiadał takie uprawnienia, popełniłby on błąd, uznając, że wspomniane ograniczenie ma zastosowanie w niniejszym przypadku. W pkt 188–189 i 278 zaskarżonego wyroku Sąd popełnił także błąd w ocenie, uznając, że wymienienie niektórych zarzutów wnoszących odwołanie w skardze nie ujawnia wystarczająco dokładnych okoliczności, by związane z nimi załączniki mogły zostać uznane za dopuszczalne. Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd powinien był bowiem dojść do wniosku, że pkt 52–54 i 122 skargi w pierwszej instancji są wystarczająco dokładne, jeśli chodzi o wysunięte zastrzeżenia i argumenty, oraz że załączniki A.13-A.15 i A.20 do tej skargi są zatem dopuszczalne. Ponadto w pkt 219 zaskarżonego wyroku Sąd nie orzekł w przedmiocie kwestii, czy załączniki A.13 i A.14 do wspomnianej skargi powinny zostać odrzucone, mimo faktu że odrzucił argument odnoszący się do tych samych załączników w pkt 185–189 tegoż wyroku. W tym względzie wnoszące odwołanie uważają w szczególności, że wystarczająca powinna była być okoliczność, iż określiły z jednej strony szczególne kwestie poruszone we wspomnianej skardze, które chciały uzupełnić załącznikami, a z drugiej strony – odpowiadające im załączniki.
- 35 W powyższym kontekście wnoszące odwołanie kwestionują także twierdzenie zawarte w pkt 190 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym co do zasady jako że ich zastrzeżenie może być zrozumiane jako zarzucające Komisji, „iż ta nie wzięła pod uwagę ekonomicznych argumentów mających świadczyć o korzyściach wynikających z WOI dla systemu [płatniczego] MasterCard, posiadaczy kart [lub ogólnie] konsumentów, [zastrzeżenie to] jest pozbawion[e] znaczenia dla zarzutu opartego na naruszeniu art. 81 ust. 1 WE”.
- 36 Zdaniem Komisji argumentacja wnoszących odwołanie przedstawiona w ramach zarzutu trzeciego odwołania głównego nie jest jasna. Z jednej strony twierdzą one, że nie ma podstawy prawnej uzasadniającej ograniczenie narzucone przez Sąd i że ich prawo do sądu na tym ucierpiało. Z drugiej strony utrzymują one, iż argumenty przedstawione w załącznikach do skargi w pierwszej instancji były wystarczająco streszczone w tej skardze, co stanowi niedopuszczalną kwestię faktyczną. Poza tym wnoszące odwołanie nie wyjaśniają, czym różniłby się wynik zaskarżonego wyroku, gdyby Sąd uwzględnił sporne załączniki.
- 37 RBS i HSBC nie zajmują stanowiska w przedmiocie zarzutu trzeciego odwołania głównego. LBG i MBNA popierają ten zarzut, nie poświęcając mu konkretnych argumentów. BRC i EuroCommerce kwestionują krótko wspomniany zarzut. Nie przedkładając szczególnych argumentów, Zjednoczone Królestwo wnosi o jego oddalenie.

Ocena Trybunału

- 38 Na podstawie art. 21 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który ma zastosowanie do Sądu na mocy art. 53 akapit pierwszy statutu i art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem, każda skarga musi wskazywać przedmiot sporu oraz zawierać zwięzłe przedstawienie powołanych zarzutów.
- 39 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że „zwięzłe przedstawienie zarzutów”, które powinna zawierać każda skarga w rozumieniu wskazanych powyżej przepisów, oznacza, że w skardze należy wyjaśnić, na czym polega zarzut, na którym oparta jest skarga (zob. wyroki: *Fives Lille Cail i in./Wysoka Władza*, 19/60, 21/60, 2/61 i 3/61, EU:C:1961:30, 588; a także *Grifoni/EWEA*, C-330/88, EU:C:1991:95, pkt 18).

- 40 I tak, aby skarga wniesiona do Sądu była dopuszczalna, konieczne jest między innymi, by istotne okoliczności faktyczne i prawne, na których skarga ta została oparta, wynikały, przynajmniej w skróconej formie, lecz w sposób spójny i zrozumiały, z treści samej skargi. Choć sama treść skargi może zostać wsparta lub uzupełniona, w przypadku kwestii szczególnych, odesłaniami do poszczególnych fragmentów materiałów do niej załączonych, ogólne odesłanie do innych dokumentów pisemnych, nawet załączonych do skargi, nie może zastąpić braku istotnych elementów argumentacji prawnej, które zgodnie ze wspomnianymi powyżej przepisami muszą być zawarte w samej skardze (zob. podobnie wyroki: Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 94–100; a także Versalis/Komisja, C-511/11 P, EU:C:2013:386, pkt 115).
- 41 Aby bowiem zagwarantować pewność prawa i prawidłowy przebieg postępowania, związane przedstawienie zarzutów strony skarżącej musi być wystarczająco jasne i dokładne, aby umożliwić stronie pozwanej przygotowanie obrony, zaś właściwemu sądowi – orzeczenie w przedmiocie skargi (zob. podobnie wyrok Grifoni/EWEA, EU:C:1991:95, pkt 18). A zatem do obowiązków Sądu nie należy poszukiwanie i odnajdywanie w załącznikach zarzutów, które mogłyby uznać za stanowiące podstawę skargi (zob. wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 97, 100). Analogiczne wymogi niezbędne są, w przypadku gdy argument jest powoływany na poparcie zarzutu podniesionego przed Sądem (zob. wyrok Versalis/Komisja, EU:C:2013:386, pkt 115).
- 42 W opisanych okolicznościach wnoszące odwołanie niesłusznie utrzymują, że nie ma podstawy prawnej, na której mogłyby zostać oparte podejście przyjęte przez Sąd w odniesieniu do uwzględnienia treści przedłożonych mu załączników.
- 43 Jeśli chodzi o argumentację posiłkową przedstawioną w pkt 34 niniejszego wyroku, należy najpierw zwrócić uwagę, że – jak wynika z pkt 189 i 282 zaskarżonego wyroku – Sąd uznał za niedopuszczalne nie sporne załączniki, jak utrzymują wnoszące odwołanie, lecz dwa zastrzeżenia, które były wprawdzie wymienione w skardze w pierwszej instancji, ale zgodnie z oceną dokonaną przez Sąd nie były poparte wystarczająco dokładnymi okolicznościami umożliwiającymi mu przeprowadzenie kontroli, a stronie przeciwnej – przygotowanie obrony. W tym względzie wnoszące odwołanie błędnie rozumieją zaskarżony wyrok.
- 44 Opierając się właśnie na takim błędnym zrozumieniu zaskarżonego wyroku, wnoszące odwołanie powołują się na fakt, że w pkt 219 tegoż wyroku Sąd, w ramach badania zarzutu drugiego skargi w pierwszej instancji, nie orzekł w kwestii, czy załączniki A.13 i A.14 do tej skargi powinny zostać odrzucone, mimo że odrzucił argument odnoszący się do tych samych załączników w pkt 185–189 tego samego wyroku.
- 45 Ponadto w ramach niniejszego odwołania wnoszące odwołanie nie twierdziły ani tym bardziej nie udowodniły, że w pkt 186 i 278 zaskarżonego wyroku Sąd przeinaczył treść lub znaczenie odnośnych części skargi w pierwszej instancji, aby następnie dojść do wniosku, że nie zostały one wystarczająco wyrażone, aby móc uczynić zadość wymogom przewidzianym w art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem i że nie można uwzględnić związanych z nimi załączników.
- 46 Jako że – jak wynika z pkt 35 niniejszego wyroku – wnoszące odwołanie krytykują pkt 190 zaskarżonego wyroku, należy oddalić ich argument jako nieistotny dla sprawy, gdyż wspomniany punkt dotyczy części uzasadnienia zaskarżonego wyroku mającej charakter uzupełniającej, co wynika między innymi z użycia wyrażenia wprowadzającego „[p]onadto”.
- 47 Zważywszy na powyższe, należy oddalić w całości zarzut trzeci odwołania głównego.

W przedmiocie zarzutu drugiego odwołania głównego, opartego na naruszeniu prawa lub na niewystarczającym uzasadnieniu w zakresie oceny kwestii, czy MasterCard jest związkiem przedsiębiorstw

48 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że w pkt 259 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, co następuje:

„Stwierdzić należy, że uwzględniając dwa powyższe czynniki, czyli zachowanie po wprowadzeniu MasterCard na giełdę nowojorską uprawnień decyzyjnych banków należących do tej organizacji płatniczej i istnienie w kwestii WOI wspólnoty interesów między tą organizacją a bankami, Komisja mogła w istocie zgodnie z prawem uznać, iż pomimo zmian, jakie zaszły po wprowadzeniu MasterCard na giełdę nowojorską, ta organizacja płatnicza nadal stanowiła zinstytucjonalizowaną formę koordynacji zachowań [zrzeszonych w niej] banków. Słusznie pozostała ona zatem przy kwalifikacji decyzji wydawanych przez organy organizacji płatniczej MasterCard w dziedzinie ustalania WOI jako decyzji związku przedsiębiorstw”.

Argumentacja stron

49 Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd, orzekając, że mimo zmian w strukturze i sposobie zarządzania MasterCard, które nastąpiły w związku z wprowadzeniem na giełdę, stanowi ona związek przedsiębiorstw, gdy podejmuje decyzje dotyczące WOI, naruszył prawo lub nie uzasadnił zaskarżonego wyroku w wystarczający sposób.

50 Przede wszystkim domniemana wspólnota interesów między MasterCard a zrzeszonymi bankami, jak również uprawnienia decyzyjne tych banków po wprowadzeniu MasterCard na giełdę nowojorską przysługujące im w odniesieniu do kwestii innych niż WOI są zdaniem wnoszących odwołanie niewystarczające do poparcia punktu widzenia, zgodnie z którym MasterCard stanowi związek przedsiębiorstw, gdy podejmuje decyzje dotyczące WOI. Wnoszące odwołanie podkreślają bowiem, iż z orzecznictwa Trybunału wynika, że organizacji nie można uznać za związek przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, gdy z jednej strony nie składa się ona w większości z przedstawicieli owych przedsiębiorstw, a z drugiej strony ustawodawstwo krajowe wymaga, by przy podejmowaniu swoich decyzji kierowała się ona innymi interesami aniżeli interesami wspomnianych przedsiębiorstw. Otóż po wprowadzeniu na giełdę, po pierwsze, zarząd MasterCard składał się w znacznej większości z osób, które nie miały żadnego związku z jakąkolwiek instytucją finansową. Po drugie, MasterCard stanowi jednostkę gospodarczą odrębną od swoich klienteli bankowych, realizującą swoje własne interesy gospodarcze i zarządzaną przez członków zarządu, którzy są w świetle prawa zobowiązani do działania zgodnie ze swoimi obowiązkami powierniczymi wobec akcjonariuszy MasterCard.

51 Wnoszące odwołanie podnoszą następnie, że po wprowadzeniu na giełdę pozostałe uprawnienia decyzyjne zrzeszonych banków w odniesieniu do kwestii innych niż WOI są ewidentnie nieistotne dla uznania MasterCard za związek przedsiębiorstw, gdy podejmuje ona decyzje dotyczące WOI. A zatem nawet przy założeniu, że po wprowadzeniu na giełdę MasterCard może nadal zostać uznana za związek przedsiębiorstw, gdy podejmuje decyzje w kwestiach innych niż WOI, kwalifikacja ta nie ma wpływu na ustalenie, czy taka sytuacja ma miejsce, gdy podejmuje ona decyzje dotyczące WOI. Wnoszące odwołanie dodają, że niewystarczający charakter pozostałych uprawnień decyzyjnych zrzeszonych banków w odniesieniu do kwestii innych niż WOI potwierdza użycie wyrażenia „zdawała się” w pkt 249 zaskarżonego wyroku, które jasno wskazuje, iż okoliczności faktyczne nie były nawet wystarczające do poparcia tezy, zgodnie z którą MasterCard stanowi związek przedsiębiorstw, gdy podejmuje decyzje w kwestiach innych niż WOI.

52 Zdaniem wnoszących odwołanie domniemana wspólnota interesów między MasterCard a zrzeszonymi bankami w ustalaniu lub utrzymywaniu WOI na wysokim poziomie jest także nieistotna, a w każdym razie niewystarczająca do uznania MasterCard za związek przedsiębiorstw. Wyrok Verband der Sachversicherer/Komisja (45/85, EU:C:1987:34), przytoczony w pkt 251 zaskarżonego wyroku, nie

popiera punktu widzenia, zgodnie z którym istnienie wspólnoty interesów jest elementem istotnym dla oceny tego, czy istnieje związek przedsiębiorstw. Nawet przy założeniu, że domniemana wspólnota interesów między tymi bankami a MasterCard jest elementem istotnym dla ustalenia, czy MasterCard stanowi związek przedsiębiorstw, gdy podejmuje decyzje dotyczące WOI, element ten jest niewystarczający, aby móc dojść do tego wniosku. Z jednej strony istnienia związku przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE nie można bowiem wywieść z samego faktu, że spółka notowana na giełdzie może także uwzględnić interes swoich klientów przy wydawaniu swoich decyzji. Z drugiej strony, mówiąc bardziej ogólnie, wywodzenie istnienia związku przedsiębiorstw do celów stosowania prawa konkurencji z samego faktu, że dwa przedsiębiorstwa lub większa liczba przedsiębiorstw mogą mieć wspólny interes gospodarczy, prowadziłyby do absurdalnych i niepożądanych skutków prawnych, w szczególności na rynkach skoncentrowanych.

- 53 Wreszcie wnoszące odwołanie utrzymują, że nawet na podstawie kryterium wspólnoty interesów nie można podtrzymać tezy Komisji. W tym celu zarzucają one Sądowi, iż ograniczył się do twierdzenia, że banki autoryzujące płatność przenoszą zazwyczaj WOI na akceptantów i tym samym nie zbadał, czy twierdzenie Komisji, zgodnie z którym banki autoryzujące płatność mają interes w WOI na wysokim poziomie, było poparte jakimkolwiek dowodem.
- 54 Komisja twierdzi zasadniczo, że argumentacja streszczona w pkt 50–52 niniejszego wyroku, z wyjątkiem argumentacji dotyczącej wykładni wyroku *Verband der Sachversicherer*/Komisja (EU:C:1987:34), ma na celu podważenie oceny okoliczności faktycznych dokonanej przez Sąd i jest w związku z tym niedopuszczalna. W ramach swojej odpowiedzi co do istoty Komisja dodaje, że w zakresie w jakim zarzut drugi odwołania głównego odnosi się do niewystarczającego uzasadnienia, zarzut ten nie jest poparty argumentami.
- 55 Zjednoczone Królestwo utrzymuje, że argument wymieniony w pkt 53 niniejszego wyroku jest niedopuszczalny w części, w jakiej ogranicza się on do podważenia oceny okoliczności faktycznych dokonanej w pierwszej instancji.
- 56 Co do istoty Komisja uważa, że w świetle orzecznictwa MasterCard może zostać uznana za związek przedsiębiorstw po wprowadzeniu na giełdę, zaś WOI za decyzję takiego związku. W tej kwestii twierdzi ona między innymi, że w zależności od okoliczności sądy Unii stosowały rozmaite niewyczerpujące kryteria w celu orzeczenia w przedmiocie istnienia związku przedsiębiorstw. W niniejszym przypadku członkami MasterCard są wyłącznie banki wydające karty i banki akceptujące płatność, które ograniczyły swoją swobodę gospodarczą poprzez przeniesienie uprawnień do podejmowania niektórych decyzji na ich wspólny organ, tj. zarząd światowy MasterCard lub jego przedstawicieli, który to organ ustala dla nich wysokość WOI. Zdaniem Komisji „nadmiernie skomplikowane rozróżnienie dokonane przez MasterCard co do roli wspólnoty interesów” nie jest zasadne.
- 57 RBS, HSBC, LBG i MBNA podpisują się pod zarzutem drugim odwołania głównego. HSBC uważa między innymi, że kryteria prawne stosowane w ciągły sposób przez Trybunał w celu stwierdzenia istnienia związku przedsiębiorstw, a w szczególności fakt, że związek jest kontrolowany przez przedstawicieli jego członków i działa wyłącznie w ich interesie, nie występują w niniejszym przypadku. LBG twierdzi między innymi, że użyte błędnie przez Sąd kryterium „wspólnoty interesów” jest znacznie szersze aniżeli kryterium „zgodności woli” stosowane w celu ustalenia, czy istnieje porozumienie, które wchodzi w zakres stosowania art. 81 WE, ponieważ jest ono spełnione nawet w braku umowy w jakiegokolwiek formie.
- 58 BRC, EuroCommerce i Zjednoczone Królestwo kwestionują argumentację przytoczoną na poparcie zarzutu drugiego odwołania głównego. W tym względzie EuroCommerce utrzymuje między innymi, że decyzja związku przedsiębiorstw, jaki stanowiła MasterCard przed wprowadzeniem na giełdę, nadal obowiązuje, tak że ani Komisja, ani Sąd nie mają obowiązku badać, czy po wprowadzeniu na giełdę MasterCard nadal stanowiła związek przedsiębiorstw. Zjednoczone Królestwo stoi na stanowisku, że

omawiany zarzut jest wyrazem zbyt formalnego podejścia co do kategorii aktów podlegających art. 81 WE. Zdaniem tego państwa członkowskiego istotna przesłanka koordynowanego zachowania jest jednoznacznie spełniona w niniejszym przypadku.

Ocena Trybunału

– W przedmiocie dopuszczalności

- 59 Gdy w ramach zarzutu drugiego odwołania głównego wnoszące odwołanie twierdzą między innymi, że zaskarżony wyrok został niewystarczająco uzasadniony, w rzeczywistości ograniczają się one do twierdzenia, iż Sąd błędnie zinterpretował pojęcie „związku przedsiębiorstw” w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE. W konsekwencji zarzut ten, w zakresie w jakim jest on oparty na rzekomym niewystarczającym uzasadnieniu owego wyroku, należy odrzucić jako niedopuszczalny.
- 60 Należy także uwzględnić zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Zjednoczone Królestwo, przedstawiony w pkt 55 niniejszego wyroku. W tym względzie należy przypomnieć, że z art. 256 TFUE i z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału wynika, iż jedynie Sąd jest właściwy do dokonywania, po pierwsze, ustaleń faktycznych, z wyjątkiem sytuacji, gdy nieprawidłowość jego ustaleń wynika z przedłożonych mu materiałów zawartych w aktach sprawy, a po drugie, oceny tych okoliczności faktycznych. Niemniej po tym, jak Sąd dokonał ustaleń lub oceny okoliczności faktycznych, Trybunał jest uprawniony na podstawie art. 256 WE do kontroli kwalifikacji prawnej tych okoliczności i skutków prawnych, które wywiódł z nich Sąd (zob. w szczególności wyroki: *General Motors/Komisja*, C-551/03 P, EU:C:2006:229, pkt 51; *Evonik Degussa/Komisja*, C-266/06 P, EU:C:2008:295, pkt 72). Z tego wynika, że w zakresie w jakim wnoszące odwołanie starają się za pomocą argumentu przedstawionego w pkt 53 niniejszego wyroku uzyskać od Trybunału nową ocenę okoliczności faktycznych stwierdzonych przez Sąd, ich argument należy odrzucić jako niedopuszczalny.
- 61 W odniesieniu do pozostałej części, w jakiej argumenty przedstawione w pkt 50–52 niniejszego wyroku są oparte na naruszeniu prawa w zakresie oceny kwestii, czy MasterCard stanowi związek przedsiębiorstw, należy wskazać, iż wbrew temu, co utrzymuje Komisja, wnoszące odwołanie nie ograniczają się zasadniczo do podważenia oceny okoliczności faktycznych dokonanej w pierwszej instancji, lecz powołują się w istocie na kwestie prawne, które są dopuszczalne na etapie postępowania odwoławczego.

– Co do istoty

- 62 Bez uszczerbku dla prawa podmiotów gospodarczych do przystosowywania się w sprawny, lecz autonomiczny sposób do zachowania konkurentów, które stwierdzają lub którego się spodziewają (zob. wyroki: *Suiker Unie i in./Komisja*, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 i 114/73, EU:C:1975:174, pkt 174; *Ahlström Osakeyhtiö i in./Komisja*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, pkt 71; a także *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, C-238/05, EU:C:2006:734, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo), art. 81 WE obejmuje wszelkie formy współpracy i zmony między przedsiębiorstwami, w tym za pomocą wspólnej struktury bądź wspólnego organu, takiego jak związek, które dążą do wywołania skutków, które postanowienie to ma powstrzymywać (zob. podobnie wyroki: *Nederlandse Vereniging voor de fruit en groentenimporthandel i Frubo/Komisja*, 71/74, EU:C:1975:61, pkt 30; *van Landewyck i in./Komisja*, od 209/78 do 215/78 i 218/78, EU:C:1980:248, pkt 88; a także *Eurofer/Komisja*, C-179/99 P, EU:C:2003:525, pkt 23).

- 63 I tak z utrwalonego orzecznictwa wynika, że o ile art. 81 WE odróżnia pojęcie „uzgodnionych praktyk” od pojęcia „porozumień między przedsiębiorstwami” bądź „decyzji związków przedsiębiorstw”, o tyle ma to na celu objęcie zakazami zawartymi w tym postanowieniu różnych form koordynacji między przedsiębiorstwami w zakresie ich zachowania na rynku (zob. w szczególności wyroki: Imperial Chemical Industries/Komisja, 48/69, EU:C:1972:70, pkt 64; Komisja/Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, pkt 112; a także Asnef-Equifax i Administración del Estado, EU:C:2006:734, pkt 32) i uniknięcie sytuacji, w której przedsiębiorstwa unikają zastosowania względem nich reguł konkurencji z powodu samej formy, w jakiej koordynują one to zachowanie.
- 64 W niniejszym przypadku – jak wynika między innymi z pkt 238 zaskarżonego wyroku – bezsporne jest, że przed wprowadzeniem na giełdę MasterCard mogła być uznawana za „związek przedsiębiorstw” w rozumieniu art. 81 WE. Ze wspomnianego punktu wynika także, że w ramach zarzutu trzeciego podniesionego w pierwszej instancji wnoszące odwołanie zarzuciły Komisji w szczególności, że nie wzięła pod uwagę zmian w strukturze i sposobie zarządzania MasterCard, które nastąpiły po jej wprowadzeniu na giełdę. W tych okolicznościach – jak wynika z pkt 244 zaskarżonego wyroku – zarzut trzeci podniesiony przed Sądem dotyczył kwestii, czy po zmianach wprowadzonych w drodze IPO MasterCard nadal mogła być uznawana za „zinstytucjonalizowaną formę koordynacji zachowań banków”.
- 65 Argumenty wysunięte w ramach zarzutu drugiego odwołania głównego należy zbadać właśnie w przedstawionym powyżej kontekście.
- 66 Z pkt 259 zaskarżonego wyroku wynika, że opierając się, po pierwsze, na zachowaniu uprawnień decyzyjnych banków w obrębie MasterCard, a po drugie, na istnieniu wspólnoty interesów między tą organizacją a bankami w kwestii WOI, Sąd oddalił argumentację wnoszących odwołanie przytoczoną w pkt 238 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą to argumentacją co do zasady zmiany, jakie nastąpiły w strukturze i sposobie zarządzania MasterCard w związku z jej wprowadzeniem na giełdę, skutkowały tym, że organizacja ta w momencie wydania spornej decyzji nie mogła już być uznawana za „związek przedsiębiorstw” w rozumieniu art. 81 WE.
- 67 Mówiąc konkretnie, jeśli chodzi w pierwszej kolejności o argumenty streszczone w pkt 51 i 52 niniejszego wyroku, należy zauważyć, iż dwa elementy, na których Sąd skupił swoją analizę w ramach zarzutu trzeciego skargi w pierwszej instancji, powinny być odczytywane wspólnie. Jak wynika bowiem z pkt 238 zaskarżonego wyroku, wnoszące odwołanie utrzymywały z jednej strony, że po wprowadzeniu MasterCard na giełdę banki utraciły nad nią kontrolę i że organizacja ta jednostronnie podejmowała decyzje w przedmiocie WOI. Z drugiej strony, z pkt 239 wspomnianego wyroku wynika, że Komisji zarzucono, iż nie wykazała tego, że MasterCard nadal działa raczej w interesie tych banków lub na ich rzecz, niż w interesie akcjonariuszy MasterCard Inc.
- 68 W powyższym względzie w ramach suwerennej oceny okoliczności faktycznych w pkt 245–249 zaskarżonego wyroku Sąd, po pierwsze, stwierdził zasadniczo, że w dniu wydania spornej decyzji, nawet jeśli banki będące członkami MasterCard nie uczestniczą w procesie decyzyjnym organów tej organizacji dotyczącym WOI, „MasterCard zdawała się funkcjonować w Europie raczej jak związek przedsiębiorstw, w ramach którego banki nie były jedynie klientami świadczonych usług, lecz uczestniczyły zbiorowo i w zdecentralizowany sposób w zasadniczych aspektach wykonywania uprawnień decyzyjnych”. W tej kwestii należy podkreślić, iż mimo nieodpowiedniego użycia przez Sąd wyrażenia „zdawała się” w tym kontekście, z lektury całości pkt 245–249 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd faktycznie zweryfikował, iż w dniu wydania spornej decyzji banki nadal wykonywały zbiorowo uprawnienia decyzyjne w zasadniczych aspektach funkcjonowania organizacji płatniczej MasterCard po jej wprowadzeniu na giełdę, co relatywizuje znacznie skutki, jakie wynikały z wprowadzenia MasterCard na giełdę. Po drugie, w pkt 250–258 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził także zasadniczo, iż Komisja mogła zgodnie z prawem wyciągnąć wniosek, że WOI odzwierciedlają interesy banków, a to z powodu istnienia w tym względzie wspólnoty interesów między MasterCard, jej akcjonariuszami i bankami.

- 69 Razem wzięte, oba te czynniki streszczone w pkt 259 zaskarżonego wyroku wyjaśniają powód, dla którego zdaniem Sądu ustalanie WOI przez MasterCard nadal funkcjonowało, mimo zmian wynikających z wprowadzenia MasterCard na giełdę, jako „zinstytucjonalizowana forma koordynacji zachowań banków”. Zgodnie bowiem z logiką przyjętą przez Sąd w zaskarżonym wyroku, jako że interesy MasterCard i interesy akcjonariuszy MasterCard Inc. zbiegają się w odniesieniu do ustalania WOI, zrzeszone banki były w stanie oddelegować uprawnienie do ustalania tych opłat, zachowując jednak uprawnienia decyzyjne pod wieloma innymi względami.
- 70 Ponadto z lektury całości pkt 238–260 zaskarżonego wyroku, a w szczególności pkt 243–245, 249 i 259 tegoż wyroku wynika, że w ramach swojego badania kwestii, czy zinstytucjonalizowana forma współpracy, za pośrednictwem której działała MasterCard przed jej wprowadzeniem na giełdę, przestała funkcjonować po tym wydarzeniu, Sąd suwerennie uwzględnił oba omawiane kryteria jako istotne na podstawie okoliczności faktycznych i prawnych istniejących w dniu wydania spornej decyzji, przy czym jego ocena wpisywała się w bardziej szerokie ramy faktyczne, które zostały mu przedstawione.
- 71 W szczególności Sąd uznał istnienie wspólnoty interesów za istotne w niniejszym przypadku nie tylko na podstawie teoretycznej zbieżności interesów banków i interesów MasterCard, ale także wskutek uwzględnienia – w ramach suwerennej oceny faktów – szczególnych okoliczności faktycznych, wobec których nie powoływano się na przeinaczenie, między innymi, po pierwsze, jak wynika z argumentacji stron przedstawionej w pkt 238 i 239 zaskarżonego wyroku, okoliczności, że bezsporne jest, iż MasterCard działała w interesie banków przed jej wprowadzeniem na giełdę, po drugie, jak wynika z pkt 256 wspomnianego wyroku, zmian, jakie zaszły po wprowadzeniu MasterCard na giełdę, które wskazują na to, że organizacja ta w rzeczywistości nadal uwzględnia konkretne interesy banków przy ustalaniu poziomu WOI, i po trzecie, jak wynika z pkt 258 tegoż wyroku, okoliczności, że interesy akcjonariuszy MasterCard nie kłócą się z interesami banków.
- 72 W takich okolicznościach Sąd mógł uznać, w świetle szczególnych okoliczności niniejszego przypadku i mając na uwadze przedstawioną przed nim argumentację, że zarówno uprawnienia decyzyjne banków w odniesieniu do kwestii innych niż WOI przysługujące im po wprowadzeniu MasterCard na giełdę, jak i wspólnota interesów między MasterCard a bankami są istotne i zarazem wystarczające do celów oceny kwestii, czy po wprowadzeniu MasterCard na giełdę organizacja ta mogła być nadal uznawana za „związek przedsiębiorstw” w rozumieniu art. 81 WE.
- 73 W odniesieniu do odesłania uczynionego w pkt 251 zaskarżonego wyroku do wyroku Verband der Sachversicherer/Komisja (EU:C:1987:34, pkt 29) należy zauważyć, że odesłanie to ma po prostu na celu ustosunkowanie się do krytyki przedstawionej w pkt 239 zaskarżonego wyroku, jakoby kryterium istnienia wspólnoty interesów między MasterCard a bankami nie opierało się na żadnym precedensie sądowym. Wbrew temu, co wnoszące odwołanie sugerują, przypominając w tym kontekście, iż „z orzecznictwa Trybunału wynika, że istnienie wspólnoty interesów lub wspólnego interesu jest elementem istotnym dla oceny tego, czy istnieje związek przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE”, Sąd nie zamierzał ustanowić generalnego kryterium, ani tym bardziej wyłącznego kryterium.
- 74 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o argumentację streszczoną w pkt 50 niniejszego wyroku, prawdą jest, iż z orzecznictwa Trybunału wynika, że decyzja instytucji, która posiada uprawnienia regulacyjne w określonym sektorze, może nie podlegać art. 81 WE, gdy instytucja ta składa się w większości z przedstawicieli władzy publicznej i podejmuje daną decyzję w poszanowaniu szeregu kryteriów interesu publicznego (zob. w szczególności wyrok Pavlov i in., od C-180/98 do C-184/98, EU:C:2000:428, pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 75 Niemniej orzecznictwo przytoczone w poprzednim punkcie dotyczyło zasadniczo kwestii, czy w sytuacji gdy wydawały one określone uregulowania, odnośne instytucje, które składały się przynajmniej częściowo z przedstawicieli podmiotów gospodarczych z danego sektora, powinny być uważane za

związki przedsiębiorstw lub, wręcz przeciwnie, za podmioty sprawujące władzę publiczną. Takie pytanie nie pojawiło się przed Sądem w niniejszym przypadku. Podobnie okoliczności faktyczne i problemy prawne poruszone w sprawie zakończonej wyrokiem *Wouters i in.* (C-309/99, EU:C:2002:98) oraz związana z nią opinia (opinia rzecznika generalnego P. Légera w sprawie *Wouters i in.*, C-309/99, EU:C:2001:390), na których opierają się głównie wnoszące odwołanie, nie są porównywalne z okolicznościami faktycznymi i problemami prawnymi podnoszonymi w niniejszej sprawie.

76 W świetle całości powyższych rozważań należy stwierdzić, że – jak rzecznik generalny wskazał w pkt 45 swojej opinii – wnoszące odwołanie nie mogą utrzymywać, że organizacja taka jak MasterCard nie może zostać uznana za związek przedsiębiorstw, w sytuacji gdy wydaje decyzje dotyczące WOI, ponieważ z powyższego wynika, iż Sąd mógł słusznie stwierdzić, że przy podejmowaniu tych decyzji wspomniane przedsiębiorstwa zamierzają koordynować swoje zachowanie za pomocą owych decyzji bądź przynajmniej się na to zgadzają oraz że ich zbiorowe interesy zbiegają się z interesami uwzględnianymi przy wydawaniu tychże decyzji, w szczególności w okolicznościach, gdy przedsiębiorstwa, o których mowa, przez wiele lat realizowały ten sam cel polegający na wspólnej regulacji rynku w ramach tej samej organizacji, choć w różnych formach.

77 Wobec powyższego należy oddalić zarzut drugi odwołania głównego.

W przedmiocie zarzutu pierwszego odwołania głównego, opartego na naruszeniu prawa lub na niewystarczającym uzasadnieniu w zakresie oceny obiektywnej konieczności zarzucanego ograniczenia konkurencji

78 W zaskarżonym wyroku Sąd dokonał oceny obiektywnej konieczności WOI, zanim jeszcze poruszył kwestię, czy opłaty te powodują antykonkurencyjne skutki. W tych okolicznościach wskazane jest, by w ramach niniejszego wyroku zarzut odnoszący się do akcesoryjnego charakteru WOI w stosunku do systemu płatniczego MasterCard został zbadany przed zarzutem dotyczącym ewentualnie ograniczających konkurencję skutków wspomnianych opłat.

79 Zasadniczo zarzut pierwszy odwołania głównego został wyrażony w czterech częściach, z których druga, trzecia i czwarta są posiłkowe w stosunku do pierwszej.

Zaskarżony wyrok

80 Zdaniem Sądu zarzut pierwszy skargi w pierwszej instancji składał się z dwóch części. W ramach pierwszej części tego zarzutu wnoszące odwołanie podniosły, że Komisja błędnie przyjęła, iż WOI wywierają skutki ograniczające konkurencję. W ramach drugiej części twierdziły one, że Komisja powinna była dojść do wniosku, iż WOI są obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard.

81 Badając w pierwszej kolejności drugą część wspomnianego zarzutu, Sąd wskazał w pkt 89 zaskarżonego wyroku, co następuje:

„[...] badanie obiektywnej konieczności ograniczenia może być zatem dokonywane we względnym oderwaniu od operacji głównej. Tylko bowiem ograniczenia, które są konieczne do tego, aby operacja główna mogła w każdym wypadku funkcjonować, mogą zostać uznane za takie, do których ma zastosowanie teoria ograniczeń akcesoryjnych. Rozważania, które odnoszą się do niezbędności ograniczenia w świetle sytuacji konkurencyjnej na właściwym rynku, nie stanowią więc części analizy akcesoryjnego charakteru ograniczenia [...]”.

82 Następnie Sąd zauważył w pkt 90 zaskarżonego wyroku, iż „okoliczność, że brak WOI może mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie systemu MasterCard, nie skutkuje sama w sobie tym, iż należy uznać WOI za obiektywnie konieczne do funkcjonowania tego systemu, jeśli z analizy tego systemu

w jego kontekście ekonomicznym i prawnym wynika, że będzie on nadal funkcjonował nawet przy ich braku”. W pkt 91 wspomnianego wyroku Sąd uznał, iż „Komisja nie naruszyła zatem prawa, wyciągając wniosek, że WOI nie są obiektywnie konieczne, na podstawie okoliczności, iż system MasterCard może funkcjonować przy ich braku”.

- 83 W pkt 94–99 zaskarżonego wyroku Sąd oddalił argument wnoszących odwołanie, zgodnie z którym zasadniczo WOI są obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard ze względu na to, iż stanowią one dorozumiany sposób rozliczenia transakcji, gdyż w braku WOI zasada Honour All Cards Rule skutkowałaby oddaniem banków autoryzujących płatność „na łaskę i niełaskę” banków wydających karty.
- 84 W owych ramach, stwierdziwszy, że w zastosowaniu przez Komisję zakazu taryfikacji ex post przedstawionego w pkt 11 tiret czwarte niniejszego wyroku nie można się doszukać „żadnego oczywistego błędu w ocenie”, Sąd uznał w pkt 96 zaskarżonego wyroku, iż „[i]stnienie dorozumianych sposobów rozliczania transakcji, które ograniczają konkurencję w mniejszym stopniu niż WOI, stoi bowiem na przeszkodzie uznaniu WOI za obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard tylko ze względu na to, iż stanowią one dorozumiany sposób rozliczania transakcji”. W pkt 99 wspomnianego wyroku wskazano między innymi, że „[d]o Komisji należało [...] zbadać tego, czy system MasterCard funkcjonujący, zgodnie z przyjętym założeniem, bez WOI, byłby zdolny do prowadzenia działalności w długim okresie czasu, a zatem czy może on zostać wzięty pod uwagę jako punkt odniesienia”. Natomiast Komisja –zgodnie z tym samym pkt 99 – nie miała „obowiązku badania tego, czy gra rynkowa doprowadziłaby banki wydające karty i autoryzujące płatność do podjęcia przez nie same decyzji o przyjęciu reguły ograniczającej konkurencję w mniejszym stopniu niż WOI”.
- 85 Uznawszy w pkt 120 zaskarżonego wyroku, że Komisja mogła zgodnie z prawem wyciągnąć wniosek, że WOI nie są obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard, Sąd oddalił drugą część zarzutu pierwszego skargi w pierwszej instancji.

W przedmiocie pierwszej części zarzutu pierwszego odwołania głównego

– Argumentacja stron

- 86 Wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd błędnie zastosował kryterium „obiektywnej konieczności” ograniczenia. Zamiast zastosować kryterium, zgodnie z którym określone ograniczenie autonomii handlowej jest „obiektywnie konieczne”, jeśli w jego braku operacja główna byłaby niemożliwa lub trudna do zrealizowania, Sąd zastosował, zwłaszcza w pkt 89 i 90 zaskarżonego wyroku, niepełne kryterium, na podstawie którego ograniczenie jest obiektywnie konieczne tylko wtedy, gdy w jego braku operacja główna nie jest w stanie funkcjonować. Wnoszące odwołanie opierają się w tym względzie na pkt 109 wyroku Sądu M6 i in./Komisja (T-112/99, EU:T:2001:215), zgodnie z którym „[j]eżeli bez ograniczenia operacja główna byłaby trudna, a nawet niemożliwa do zrealizowania, ograniczenie może zostać uznane za obiektywnie konieczne do jej realizacji”. Zdaniem wnoszących odwołanie w pkt 89 zaskarżonego wyroku Sąd pomieszał kryterium obiektywnej konieczności w celu ustalenia akcesoryjnego charakteru ograniczenia z kryterium niezbędного charakteru przewidzianego w art. 81 ust. 3 WE.
- 87 Komisja twierdzi, że aby rozróżnienie między ograniczeniami „akcesoryjnymi” i ograniczeniami niezbędnymi, o których mowa w art. 81 ust. 3 WE, nie było bezużyteczne, jedynie „niezbędny” charakter tych ograniczeń pozwala odróżnić ograniczenie, które może być uzasadnione na podstawie art. 81 ust. 3 WE od ograniczenia, które może z tego względu, iż jest ono akcesoryjne, uniknąć zastosowania art. 81 ust. 1 WE.

88 RBS, HSBC, LBG i MBNA podpisują się pod pierwszą częścią zarzutu pierwszego odwołania głównego. W celu poparcia Komisji BRC, EuroCommerce i Zjednoczone Królestwo twierdzą zasadniczo, że wnoszące odwołanie są w błędzie co do kryterium, o którym mowa.

– Ocena Trybunału

89 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że jeśli określona operacja lub działalność nie jest objęta zasadą zakazu przewidzianą w art. 81 ust. 1 WE z powodu jej neutralności lub pozytywnego skutku w zakresie konkurencji, ograniczenie autonomii handlowej jednego lub większej liczby uczestników tej operacji lub działalności także nie jest objęte wspomnianą zasadą zakazu, jeżeli to ograniczenie jest obiektywnie konieczne do realizacji wspomnianej operacji lub działalności oraz proporcjonalne do celów jednej lub drugiej (zob. podobnie w szczególności wyroki: Remia i in./Komisja, 42/84, EU:C:1985:327, pkt 19, 20; Pronuptia de Paris, 161/84, EU:C:1986:41, pkt 15–17; DLG, C-250/92, EU:C:1994:413, pkt 35; a także Oude Luttikhuis i in., C-399/93, EU:C:1995:434, pkt 12–15).

90 W przypadku bowiem gdy nie można oddzielić takiego ograniczenia od operacji lub działalności głównej bez zagrożenia jej istnieniu i celom, należy zbadać zgodność tego ograniczenia z art. 81 WE wspólnie ze zgodnością operacji lub działalności głównej, w stosunku do której jest ono akcesoryjne, nawet jeśli ograniczenie takie, rozpatrywane osobno, może się wydawać na pierwszy rzut oka objęte zasadą zakazu przewidzianą w art. 81 ust. 1 WE.

91 W przypadku gdy chodzi o ustalenie, czy antykonkurencyjne ograniczenie może uniknąć objęcia zakazem przewidzianym w art. 81 ust. 1 WE z tego względu, że jest ono akcesoryjne w stosunku do operacji głównej pozbawionej takiego antykonkurencyjnego charakteru, należy dowiedzieć się, czy realizacja tej operacji byłaby niemożliwa w braku danego ograniczenia. Wbrew temu, co twierdzą wnoszące odwołanie, okoliczność, iż wspomniana operacja staje się po prostu trudniejsza do zrealizowania czy wręcz mniej korzystna w braku danego ograniczenia, nie może być traktowana jako przyznająca temu ograniczeniu charakter „obiektywnie konieczny” wymagany do tego, by mogło ono zostać uznane za akcesoryjne. Taka wykładnia prowadziłaby bowiem do rozszerzenia tego pojęcia na ograniczenia, które nie są ściśle niezbędne do realizacji operacji głównej. Taki wynik naruszałby skuteczność zakazu przewidzianego w art. 81 ust. 1 WE.

92 Niemniej powyższa wykładnia nie prowadzi do pomieszczenia przesłanek ustalonych w orzecznictwie do celów stosowania art. 81 ust. 1 WE, aby ograniczenie mogło zostać uznane za akcesoryjne, z kryterium niezbędnego charakteru wymaganego na podstawie art. 81 ust. 3 WE, aby zakazane ograniczenie mogło skorzystać z wyłączenia.

93 W powyższym względzie wystarczy przypomnieć, że obu postanowieniom wskazanym powyżej przyświecają różne cele i że to ostatnie kryterium odnosi się do kwestii, czy koordynacja między przedsiębiorstwami mająca odczuwalny niekorzystny wpływ na parametry konkurencji, takie jak w szczególności cena, ilość i jakość produktów lub usług, która to koordynacja podlega zatem zasadzie zakazu przewidzianej w art. 81 ust. 1 WE, może jednak w ramach art. 81 ust. 3 WE zostać uznana za niezbędną do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego, przy zastrzeżeniu dla konsumentów słusznej części zysku, który z tego wynika. Natomiast, jak wynika z pkt 89 i 90 niniejszego wyroku, kryterium obiektywnej konieczności w rozumieniu tychże punktów dotyczy kwestii, czy w braku określonego ograniczenia autonomii handlowej zachodzi ryzyko, iż operacja lub działalność główna, która nie jest objęta zakazem ustanowionym w art. 81 ust. 1 WE i w stosunku do której wspomniane ograniczenie jest drugorzędne, nie będzie mogła być realizowana lub kontynuowana.

94 Orzekając w pkt 89 zaskarżonego wyroku, że „[t]ylko [...] ograniczenia, które są konieczne do tego, aby operacja główna mogła w każdym wypadku funkcjonować, mogą zostać uznane za takie, do których ma zastosowanie teoria ograniczeń akcesoryjnych” i dochodząc w pkt 90 zaskarżonego wyroku do wniosku,

iz „okoliczność, że brak WOI może mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie systemu MasterCard, nie skutkuje sama w sobie tym, iż należy uznać WOI za obiektywnie konieczne do funkcjonowania tego systemu, jeśli z analizy tego systemu w jego kontekście ekonomicznym i prawnym wynika, że będzie on nadal funkcjonował nawet przy ich braku”, Sąd nie dopuścił się zatem naruszenia prawa.

95 W tych okolicznościach należy oddalić pierwszą część zarzutu pierwszego odwołania głównego.

W przedmiocie drugiej i trzeciej części zarzutu pierwszego odwołania głównego

– Argumentacja stron

96 W drugiej i trzeciej części zarzutu pierwszego odwołania głównego, które należy zbadać łącznie, wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, iż nie zbadał ograniczenia konkurencji, jakie miałyby stanowić WOI, i tym samym kwestii obiektywnej konieczności tych opłat w ich rzeczywistym kontekście, pozwalając Komisji powołać się na „hipotezę kontrfaktyczną”, czyli zakaz taryfikacji ex post, co w rzeczywistości nigdy się nie wydarzy. Teza Komisji, zgodnie z którą niektóre z problemów spowodowanych wyeliminowaniem WOI mogłyby zostać rozwiązane za pomocą zakazu taryfikacji ex post, jest bardzo różna od oceny, co wydarzyłoby się w rzeczywistości w przypadku wyeliminowania WOI. Wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd nie ustosunkował się do argumentu, zgodnie z którym taki zakaz nie mógłby po prostu istnieć bez interwencji regulacyjnej, lecz zadowolił się twierdzeniem, iż zamierzony scenariusz nie powinien być efektem gry rynkowej. Tymczasem Komisja, wprowadzając fikcyjny warunek do swojej analizy, mianowicie zakaz taryfikacji ex post, nie dochowała ciężącego na niej obowiązku dokonania oceny skutków WOI dla konkurencji poprzez porównanie z tym, co wydarzyłoby się w rzeczywistości w braku tych opłat. Wnoszące odwołanie zarzucają także Sądowi brak uzasadnienia, gdyż nie wyjaśnił, w jaki sposób zakaz taryfikacji ex post różni się znacznie od WOI obecnie stosowanych przez MasterCard.

97 Ponadto, wnoszące odwołanie twierdzą zasadniczo, że Sąd nie powinien był zaakceptować tego, co w pkt 96 zaskarżonego wyroku uznał za „[i]stnienie dorozumianych sposobów rozliczania transakcji, które ograniczają konkurencję w mniejszym stopniu niż WOI”, podczas gdy w ramach spornej decyzji Komisja nie starała się najpierw zrozumieć, jak dana działalność funkcjonowałaby w braku dorozumianej reguły. Zdaniem wnoszących odwołanie Komisja ograniczyła się w spornej decyzji do zastąpienia dorozumianej taryfikacji inną taryfikacją, jakkolwiek niższą z punktu widzenia akceptantów.

98 Co więcej, wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, iż błędnie scharakteryzował „hipotezę kontrfaktyczną”, na której Komisja opierała się faktycznie przed Sędem, zgodnie z którą zarówno banki wydające karty, jak i banki autoryzujące płatność ponoszą swoje własne koszty bez potrzeby istnienia dorozumianej reguły polegającej na zakazie taryfikacji ex post.

99 Wreszcie wnoszące odwołanie utrzymują, że Sąd niesłusznie zastąpił swoją własną oceną ocenę Komisji przy badaniu obiektywnej konieczności WOI. Ocena dokonana przez Komisję była oparta na kombinacji szeregu stwierdzeń przedstawionych w rozważaniach 550–648 spornej decyzji. Niemniej zdaniem wnoszących odwołanie Sąd popełnił błąd, opierając się na ograniczonej liczbie tych stwierdzeń, które odgrywały jedynie drugorzędną rolę w tej decyzji, pomijając jądro analizy Komisji i nie uznając, że owa decyzja składała się ze zbioru dowodów, które wzięte wyłącznie razem miały popierać wnioski Komisji.

100 Komisja podnosi, że druga i trzecia część zarzutu pierwszego odwołania głównego są niedopuszczalne.

101 Z jednej strony we wspomnianych częściach omawianego zarzutu wnoszące odwołanie kwestionują ocenę okoliczności faktycznych i dowodów dokonaną przez Sąd.

102 Z drugiej strony Komisja twierdzi, że wnoszące odwołanie nie mogą powoływać się na poparcie podniesionego przez nie w odwołaniu głównym zarzutu odnoszącego się do obiektywnie koniecznego charakteru WOI argumentów sformułowanych pierwotnie w celu poparcia innego zarzutu skargi w pierwszej instancji, które to argumenty zostały zatem zbadane przez Sąd w kontekście tego innego zarzutu. Komisja podnosi bowiem, że odwołanie główne nie zawiera żadnego zarzutu kwestionującego, podobnie jak w pierwszej części zarzutu pierwszego skargi w pierwszej instancji, że WOI wywołują skutki ograniczające konkurencję. W tych okolicznościach Komisja utrzymuje zasadniczo, że niedopuszczalne są argumenty podniesione przeciwko założeniu – w ramach badania obiektywnej konieczności WOI – zakazu taryfikacji ex post jako realistycznej „hipotezie kontrfaktycznej”.

103 Co do istoty Komisja podkreśla zwłaszcza, że orzecznictwo odnoszące się do tego, co by się wydarzyło w braku badanego porozumienia, dotyczy wstępnej kwestii, czy to porozumienie stanowi w ogóle ograniczenie konkurencji. W ramach zarzutu pierwszego odwołania głównego chodzi natomiast o ustalenie, czy porozumienie, które w każdym wypadku stanowi takie ograniczenie, jest jednak konieczne w sposób akcesoryjny do prawidłowego funkcjonowania porozumienia o szerszym zasięgu. W tej kwestii Komisja przypomina, że w swoim odwołaniu wnoszące odwołanie nie kwestionują podejścia, według którego kryterium „obiektywnej konieczności” WOI zakłada zbadanie, czy opłaty te są proporcjonalne do funkcjonowania systemu MasterCard, co skłaniałoby do zastanowienia się nad istnieniem innych mniej restrykcyjnych rozwiązań, które są obiektywnie możliwe do zastosowania.

104 RBS, HSBC, LBG i MBNA podpisują się pod drugą i trzecią częścią zarzutu pierwszego odwołania głównego. BRC, EuroCommerce i Zjednoczone Królestwo kwestionują argumentację przytoczoną przez wnoszące odwołanie na poparcie tych części omawianego zarzutu.

– Ocena Trybunału

105 Wbrew temu, co twierdzi Komisja, wnoszące odwołanie nie kwestionują po prostu, nie powołując się przy tym na przeinaczenie dowodów, oceny okoliczności faktycznych dokonanej przez Sąd, lecz powołują się na kwestie prawne, które mogą jako takie zostać podniesione w ramach postępowania odwoławczego.

106 Następnie należy zauważyć, że w zakresie w jakim w zarzutach niedopuszczalności streszczonych w pkt 102 niniejszego wyroku Komisja ogranicza się do twierdzenia, iż niektóre argumenty wysunięte przed Sądem są obecnie wysuwane w ramach innego zarzutu, zarzuty takie nie zasługują na uwzględnienie. Co do istoty, jak wynika z pkt 96 i 97 niniejszego wyroku, wnoszące odwołanie krytykują fakt, że Sąd oparł się na hipotezie zakazu taryfikacji ex post – to jest scenariuszu, który ich zdaniem nie wydarzyłby się w braku WOI, chyba że miejsce miałaby interwencja regulacyjna, i który w każdym razie nie różniłby się od tego wynikającego z istnienia WOI – aby dojść w pkt 96 zaskarżonego wyroku do wniosku, że „[i]stnienie dorozumianych sposobów rozliczania transakcji, które ograniczają konkurencję w mniejszym stopniu niż WOI, stoi [...] na przeszkodzie uznaniu WOI za obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard”.

107 W powyższym względzie należy przypomnieć, że – jak wynika z pkt 89 i 90 niniejszego wyroku – w ramach oceny, do celów stosowania art. 81 ust. 1 WE, akcesoryjnego charakteru w stosunku do operacji lub działalności głównej określonego ograniczenia autonomii handlowej należy nie tylko zbadać konieczność tego ograniczenia do wprowadzenia w życie operacji lub działalności głównej, lecz także proporcjonalność wspomnianego ograniczenia w stosunku do celów przyświecających tejże operacji lub działalności.

108 Należy podkreślić, że bez względu na kontekst lub cel, w jakim stosuje się hipotezę kontrfaktyczną, ważne jest, by hipoteza ta była odpowiednia do kwestii, którą ma ona wyjaśnić i by założenie, na którym się ona opiera, nie było nierealistyczne.

- 109 A zatem w celu obalenia akcesoryjnego charakteru ograniczenia w rozumieniu pkt 89 i 90 niniejszego wyroku Komisja może oprzeć się na istnieniu realistycznych alternatyw, które ograniczają w mniejszym stopniu konkurencję niż rozpatrywane ograniczenie.
- 110 W powyższym względzie, jak wynika z pkt 97 niniejszego wyroku, wnoszące odwołanie twierdzą także zasadniczo, iż Sąd błędnie nie ukarał Komisji za to, że w spornej decyzji nie starała się zrozumieć, jak funkcjonowałyby konkurencja w braku zarówno WOI, jak i zakazu taryfikacji ex post, to jest zakazu, na którego przyjęcie wnoszące odwołanie nie zdecydowałyby się w braku interwencji regulacyjnej.
- 111 Niemniej alternatywy, na których Komisja może się oprzeć w ramach oceny obiektywnej konieczności ograniczenia, nie są ograniczone do sytuacji, która wydarzyłaby się w braku danego ograniczenia, lecz mogą także rozciągać się na inne hipotezy kontrfaktyczne oparte między innymi na realistycznych sytuacjach, które mogłyby wystąpić w braku wspomnianego ograniczenia. Sąd zatem słusznie doszedł do wniosku w pkt 99 zaskarżonego wyroku, że hipoteza kontrfaktyczna postawiona przez Komisję mogła zostać wzięta pod uwagę w ramach badania obiektywnie konieczności charakteru WOI, jako że była ona realistyczna i pozwalała systemowi MasterCard zachować żywotność gospodarczą.
- 112 W odniesieniu do argumentu wnoszących odwołanie przedstawionego w pkt 96 niniejszego wyroku, odnoszącego się do braku uzasadnienia należy stwierdzić, że taki argument jest bezzasadny. Jak wynika z pkt 95 i 96 zaskarżonego wyroku, w ramach suwerennej oceny okoliczności faktycznych Sąd stwierdził, że Komisja mogła słusznie dojść do wniosku, iż zakaz taryfikacji ex post w mniejszym stopniu ogranicza konkurencję, ponieważ nie ustala poziomu ceny minimalnej po każdej stronie systemu, uzasadniając tym samym w sposób wymagany prawem wniosek, który przedstawił on w pkt 99 tegoż wyroku. W tym względzie należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia, który ma zastosowanie do Sądu, nie wymaga przedstawienia przezeń wyjaśnień odpowiadających w sposób wyczerpujący na każdy punkt rozumowania przedstawionego przez strony sporu (wyrok Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, pkt 372).
- 113 Wreszcie należy stwierdzić, że – jak podniosła Komisja – argumentacja wnoszących odwołanie, zgodnie z którą Sąd niesłusznie zastąpił swoją własną ocenę Komisji przy badaniu obiektywnej konieczności WOI, prowadzi w rzeczywistości do podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd. Ze względów przedstawionych w pkt 94–120 zaskarżonego wyroku Sąd, w wyniku suwerennej oceny danych faktycznych sprawy, która nie należy do kompetencji Trybunału w ramach postępowania odwoławczego, stwierdził, iż „Komisja mogła zgodnie z prawem wyciągnąć wniosek, że WOI nie są obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard”. Argumentację tę należy zatem odrzucić jako niedopuszczalną.
- 114 W świetle powyższego należy oddalić drugą i trzecią część zarzutu pierwszego odwołania głównego, w zakresie w jakim miały one na celu podważenie „hipotezy kontrfaktycznej” zastosowanej przez Sąd podczas przeprowadzania analizy obiektywnie koniecznego charakteru WOI i jego oceny dowodów dokonanej w ramach tej analizy.

W przedmiocie czwartej części zarzutu pierwszego odwołania głównego

– Argumentacja stron

- 115 Wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd w błędnym stopniu przeprowadził wymaganą kontrolę sądową. W tym względzie zdaniem wnoszących odwołanie nawet w przypadku złożonych ocen gospodarczych, czyli pojęcia, które należy ściśle interpretować, Sąd, mając zwłaszcza na uwadze art. 47 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, nie może zrezygnować z przeprowadzenia kompletnej i pogłębionej kontroli decyzji Komisji. W ich opinii w niniejszym przypadku Sąd przeprowadził jednak bardzo ograniczone badanie w ramach swojej analizy dotyczącej obiektywnie koniecznego charakteru

WOI. Sąd ograniczył kontrolę stwierdzeń poczynionych przez Komisję do kontroli oczywistego błędu w ocenie, podczas gdy stwierdzenia te nie wiązały się z koniecznością dokonania prawdziwych złożonych ocen gospodarczych. Nawet przy założeniu, że kryterium „oczywistego błędu” ma zastosowanie, Sąd zastosował nowe kryterium, za pomocą którego sprawdził „rozsądny charakter” wniosku, do którego doszła Komisja. Wnoszące odwołanie twierdzą, że to kryterium wadliwej kontroli doprowadziło Sąd między innymi do rozważenia tylko ograniczonej liczby powodów przedstawionych w spornej decyzji i do przypisania im radykalnie większej wagi niż uczyniła to sama Komisja.

- 116 Komisja twierdzi, że czwarta część zarzutu pierwszego odwołania głównego jest nieistotna dla sprawy, jako że argumentacja przedstawiona na poparcie tej części zarzutu stanowi powtórzenie argumentacji podniesionej w pierwszej instancji w odniesieniu do braku ograniczenia konkurencji, co nie zostało ujęte w zarzutach odwołania głównego.
- 117 Co do istoty Komisja utrzymuje, że nie można wysuwać żadnych zastrzeżeń z powodu użycia w zaskarżonym wyroku wyrażenia „oczywisty błąd”. Długa część zaskarżonego wyroku, mianowicie od pkt 77 do 122, została poświęcona ocenie obiektywnie koniecznego charakteru WOI oraz oddalono w niej główne argumenty MasterCard.
- 118 RBS, HSBC, LBG i MBNA podpisują się pod czwartą częścią zarzutu pierwszego odwołania głównego. BRC, EuroCommerce i Zjednoczone Królestwo wnoszą o jej oddalenie.

– Ocena Trybunału

- 119 Należy zauważyć po pierwsze, iż w zakresie w jakim w swoich argumentach przedstawionych na poparcie czwartej części zarzutu pierwszego odwołania głównego wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, iż przyjął błędny poziom kontroli sądowej, którą powinien był przeprowadzić przy dokonywaniu analizy kryteriów prawnych zastosowanych przez Komisję w ramach jej oceny obiektywnie koniecznego charakteru WOI, Sąd słusznie potwierdził – jak wynika z pkt 89–95 niniejszego wyroku – rozumowanie Komisji, zgodnie z którym brak obiektywnej konieczności WOI można wywieść z okoliczności, że system MasterCard może funkcjonować w ich braku. W tych okolicznościach argumenty wnoszących odwołanie, w zakresie w jakim zarzuca się w nich Sądowi, że zastosował zbyt ograniczony poziom kontroli, potwierdzając ten test prawny, są nieistotne dla sprawy i powinny zatem zostać oddalone.
- 120 Z drugiej strony w zakresie w jakim w drodze czwartej części omawianego zarzutu wnoszące odwołanie zmierzają do podważenia poziomu kontroli dokonanej przez Sąd przy stosowaniu wspomnianego testu do okoliczności faktycznych niniejszego przypadku, należy stwierdzić, że argumenty przytoczone w tym względzie są co do istoty identyczne z argumentami wysuniętymi w ramach trzeciej części zarzutu pierwszego odwołania głównego i przedstawionymi w pkt 99 niniejszego wyroku. Argumenty te należy zatem odrzucić jako niedopuszczalne ze względów wymienionych w pkt 113 niniejszego wyroku.
- 121 Jako że czwarta część zarzutu pierwszego odwołania głównego jest częściowo nieistotna dla sprawy i częściowo niedopuszczalna, należy ją odpowiednio oddalić i odrzucić. Wynika stąd, że zarzut pierwszy odwołania głównego podlega oddaleniu w całości.

W przedmiocie jedynego zarzutu odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS i w przedmiocie zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG

Zaskarżony wyrok

- 122 Sąd oddalił w pkt 123–193 zaskarżonego wyroku pierwszą część zarzutu pierwszej skargi w pierwszej instancji, opartą na błędach w ocenie w analizie skutków WOI dla konkurencji.

123 W pkt 132 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że „ze względów wymienionych w pkt 94–120 [wspomnianego wyroku], okoliczność, że założenie, iż system MasterCard funkcjonujący tylko na podstawie zakazu taryfikacji ex post – a nie na podstawie WOI – okazuje się być zdolny do prowadzenia działalności w długim okresie czasu, w wystarczającym stopniu uzasadnia wzięcie pod uwagę tego założenia w przeprowadzanej przez Komisję analizie skutków WOI dla konkurencji”.

124 Punkty 142 i 143 zaskarżonego wyroku mają następujące brzmienie:

„142[...] [wnoszące odwołanie] podnoszą w istocie, że okoliczność wywierania przez WOI wpływu na kwoty opłat za obsługę akceptanta pozostaje bez wpływu na konkurencję między bankami autoryzującymi płatność, ze względu na to, iż są one stosowane w taki sam sposób wobec wszystkich banków autoryzujących płatność i stanowią koszt, który ponieść musi każdy z nich [wspólny koszt wejścia]. Zakaz taryfikacji ex post oznacza więc sprowadzenie WOI do stawki zerowej, co, z konkurencyjnego punktu widzenia, odpowiadałoby, również pod względem przejrzystości, WOI w aktualnej formie, z tą różnicą, że różny byłby ich poziom.

143 Taka argumentacja nie może się obronić. Skoro należy przyznać, że za pomocą WOI ustanawiany jest minimalny próg opłat za obsługę akceptanta i ze względu na to, że Komisja mogła zgodnie z prawem stwierdzić, iż system MasterCard funkcjonujący bez WOI jest ekonomicznie zdolny do prowadzenia działalności w długim okresie, musi z tego wynikać, że WOI wywierają skutki ograniczające konkurencję. W porównaniu bowiem z rynkiem usług autoryzacji funkcjonującym bez nich WOI ograniczają presję, jaką akceptanci mogą wywierać na banki autoryzujące płatność przy negocjacjach opłat za ich obsługę, ograniczając możliwości obniżki cen poniżej pewnego progu”.

125 W pkt 150, 157 i 158 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że Komisja słusznie stwierdziła niewystarczający charakter presji, jaką akceptanci mogą wywierać na wysokość WOI, gdyż ta presja może być skutecznie wywierana dopiero po przekroczeniu maksymalnego progu tolerancji akceptantów, gdy koszt transakcji zaczyna przeważać nad negatywnymi skutkami odmowy przyjęcia tego środka płatniczego czy też dyskryminacji klientów w tym względzie.

126 Zgodnie z pkt 181 i 182 zaskarżonego wyroku:

„181 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o zastrzeżenia dotyczące niewzięcia pod uwagę dwoistej natury rynku, podkreślić należy, że w ramach tego zastrzeżenia [wnoszące odwołanie] podkreślają wynikające z WOI korzyści ekonomiczne. [Wnoszące odwołanie] wskazują bowiem, że opłaty te umożliwiają optymalizację sposobu, w jaki funkcjonuje system MasterCard, finansując wydatki przeznaczone na zachęcanie do posiadania kart i korzystania z nich. [Wnoszące odwołanie] wyciągają na tej podstawie wnioski, że po pierwsze, ustalanie WOI na zbyt wysokim poziomie nie leży w interesie banków, i po drugie, że akceptanci odnoszą korzyść z WOI. [Wnoszące odwołanie] zarzucają również Komisji, że ta pominęła wpływ, jaki wywarła jej decyzja na posiadaczy kart, i skupiła się jedynie na akceptantach. W tym względzie wielu interwenientów dodaje, że w systemie funkcjonującym bez WOI byłiby oni zmuszeni do ograniczenia korzyści przyznawanych posiadaczom kart, a nawet do ograniczenia swej działalności.

182 Takie zastrzeżenia są bez znaczenia dla zarzutu opartego na naruszeniu art. 81 ust. 1 WE ze względu na to, że wiążą się one z koniecznością wyważenia zasadnie stwierdzonych przez Komisję ograniczających konkurencję skutków WOI z ewentualnie mogącymi wynikać z tych opłat korzyści gospodarczych. Wyważenie pro- i antykonkurencyjnych aspektów ograniczenia może mieć miejsce jedynie w dokładnie wytyczonych ramach art. 81 ust. 3 WE (zob. podobnie [...] wyrok w sprawie Van den Bergh Foods przeciwko Komisji [T-65/98, EU:T:2003:281], pkt 107 i przytoczone tam orzecznictwo)”.

Argumentacja stron

– W przedmiocie jedynego zarzutu odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS

- 127 RBS utrzymuje, że Sąd, opierając się na ogólnych rozważaniach i hipotezach, dopuścił się naruszeń prawa w swojej ocenie istnienia skutku ograniczającego konkurencję.
- 128 Przede wszystkim, badając kwestię, czy decyzja ma skutek ograniczający konkurencję, Komisja powinna była zbadać, jaka „hipoteza kontryfakcyjna” zachodziłaby faktycznie w braku WOI. Nie karząc, w szczególności w pkt 132 zaskarżonego wyroku, tego pominięcia i opierając się zatem wyłącznie raczej na żywotności gospodarczej zakazu taryfikacji ex post aniżeli na rozważaniach na temat prawdopodobieństwa przyjęcia takiego zakazu, Sąd dopuścił się naruszenia prawa, myląc przesłanki prawne obiektywnej konieczności z przesłankami skutków dla konkurencji.
- 129 Co więcej, zdaniem RBS, w świetle rozumowania przyjętego w zaskarżonym wyroku, WOI mają pociągać za sobą skutek ograniczający konkurencję, ponieważ ustalają poziom opłat interchange dla wszystkich banków autoryzujących płatność. Niemniej o ile ta forma „skróconej analizy” może być wystarczająca w przypadku „naruszenia ze względu na cel” art. 81 ust. 1 WE, gdy ograniczenie konkurencji jest tak oczywiste, że nie jest konieczne rozważanie jego skutków, o tyle w sytuacji gdy Komisja nie udowodniła istnienia takiego naruszenia, podejście to jest, zdaniem RBS, całkowicie nieadekwatne do przeprowadzenia analizy skutków. Ani Komisja, ani Sąd nie oparły swojej analizy skutków na specyficznych i konkretnych dowodach. A zatem, w szczególności w pkt 143 zaskarżonego wyroku, Sąd popełnił błąd, stosując podejście oparte raczej na celu aniżeli podejście oparte na skutkach.
- 130 Wreszcie, odsyłając do pkt 143, 150, 157 i 158 zaskarżonego wyroku, RBS utrzymuje, że w każdym razie analiza skutków WOI dla konkurencji przeprowadzona przez Sąd jest błędna z punktu widzenia prawa i oparta na hipotezie, której zaprzeczono w zaskarżonym wyroku, to jest że akceptanci mogą wywierać presję na banki autoryzujące płatność przy negocjacjach opłat za ich obsługę.
- 131 Wnoszące odwołanie podpisują się pod jedynym zarzutem odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS. W odniesieniu do argumentacji przedstawionej w pkt 129 niniejszego wyroku, utrzymują one, iż jedyna różnica między WOI i „hipotezą kontryfakcyjną”, na której opiera się zaskarżony wyrok, tkwi w poziomie cen WOI. Tak jak WOI, o zakazie taryfikacji ex post decydowałaby MasterCard, zakaz ten miałby zastosowanie w dorozumiany sposób i skutkowałby ustaleniem ceny naliczanej między tymi bankami (w zerowej wysokości). Zdaniem wnoszących odwołanie ustalenie poziomu WOI w zerowej wysokości ma taki sam skutek w postaci „ustalenia dolnego progu” co WOI, choć na poziomie korzystniejszym dla akceptantów i mniej korzystnym dla posiadaczy kart. W konsekwencji, nie wyjaśniając, w jaki sposób wybrana przez Komisję „hipoteza kontryfakcyjna” zakazu taryfikacji ex post miałaby skutki ograniczające w mniejszym stopniu konkurencję niż WOI, Sąd nie uzasadnił wystarczająco swojego stwierdzenia, że WOI mają skutek ograniczający konkurencję.
- 132 Zdaniem Komisji, choć RBS odsyła w swoim odwołaniu wzajemnym w sposób ogólny do pkt 123–182 zaskarżonego wyroku, nie powołuje się ona na żaden błąd poza tym dotyczącym pkt 132 owego wyroku, w związku z czym wspomniane odwołanie wzajemne jest dopuszczalne jedynie w zakresie, w jakim jest ono skierowane przeciwko temuż pkt 132.
- 133 Co do istoty Komisja utrzymuje zasadniczo, że RBS opiera się na błędnej lekturze zaskarżonego wyroku. Zdaniem Komisji ewidentne jest, iż Sąd, w pkt 132 i nast. zaskarżonego wyroku, zbadał skutki, jakie WOI mają dla konkurencji, w odniesieniu do warunków konkurencji panujących w braku tych opłat.

- 134 Zdaniem Komisji stanowisko, zgodnie z którym WOI nie ograniczają konkurencji, nie jest wiarygodne samo w sobie. RBS nie uwzględnia rzeczywistego kontekstu. W tej kwestii Komisja twierdzi, że WOI są wynikiem decyzji związku przedsiębiorstw w sprawie ustalania cen i że ograniczające konkurencję skutki tych opłat są ewidentne.
- 135 Komisja uważa, że Sąd nie dopuścił się naruszenia prawa, oświadczając, że zakaz taryfikacji ex post może służyć za realistyczną podstawę rozumowania pozwalającego porównać sytuację z i bez WOI. Zdaniem Komisji system MasterCard stanowi sztuczną konstrukcję. Do funkcjonowania dwustronnego rynku nie jest konieczne, by jedna strona tego rynku wynagradzała drugą, lecz właśnie tak wnoszące odwołanie zdecydowały się skonstruować swój system. Komisja stoi na stanowisku, że mając na uwadze pkt 107–110 zaskarżonego wyroku, Sąd nie dopuścił się naruszenia prawa, stosując zakaz taryfikacji ex post jako zastępcze rozwiązanie w stosunku do WOI.
- 136 Ponadto Komisja kwestionuje, iż zaskarżony wyrok opiera się na założeniu, że wysokie ceny stanowią same w sobie naruszenie art. 81 ust. 1 WE. Zdaniem Komisji stwierdzenie potwierdzone tym wyrokiem jest takie, że te wysokie ceny są wynikiem porozumienia ograniczającego konkurencję.
- 137 Komisja kwestionuje także twierdzenie, zgodnie z którym Sąd nie oparł swojej analizy na specyficznych i konkretnych dowodach, podobnie jak przedstawione w pkt 130 niniejszego wyroku twierdzenie co do wewnętrznie sprzecznego uzasadnienia.
- W przedmiocie zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG
- 138 LBG twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszeń prawa w swojej analizie skutków WOI dla konkurencji zawartej w pkt 123–193 zaskarżonego wyroku.
- 139 Przede wszystkim w opinii LBG Sąd nie rozpatrzył istotnych argumentów i dowodów, które zostały mu przedłożone oraz nie przedstawił odpowiedniego uzasadnienia w odniesieniu do tego, w jaki sposób WOI wpływają na konkurencję na rynku usług autoryzacji, podczas gdy „ustalanie ceny” było zarzucane na rynku wydawania kart. W szczególności Sąd nie wyjaśnił, w jaki sposób WOI wpływają na konkurencję na rynku usług autoryzacji, na którym stanowią one jedynie wspólny koszt wejścia dla wszystkich konkurentów.
- 140 Następnie w odniesieniu do argumentów stron, a zwłaszcza dowodów o charakterze ekonomicznym LBG podnosi, że Sąd dopuścił się naruszeń prawa, wyłączając różne dowody ze swej analizy. W szczególności w ramach badania naruszenia art. 81 ust. 1 WE Sąd nie uznał znaczenia ograniczeń wynikających z innych systemów płatniczych ani wagi dwustronnej natury systemu, które zdaniem Sądu są istotne tylko w ramach art. 81 ust. 3 WE. Zdaniem LBG, aby orzec, iż Komisja wykazała w sposób wymagany prawem istnienie ograniczenia konkurencji, Sąd powinien bowiem upewnić się, że Komisja zbadała domniemane ograniczenie konkurencji w jego własnym kontekście.
- 141 Wreszcie LBG uważa, że Sąd przeprowadził kontrolę sądową w nieodpowiednim stopniu. A zatem, jak wynika z pkt 169 zaskarżonego wyroku, Sąd przeprowadził bowiem kontrolę w bardzo ograniczonym stopniu, różnym od tego wynikającego z wyroków Komisja/Tetra Laval (C-12/03 P, EU:C:2005:87, pkt 39) oraz KME Germany i in./Komisja (C-272/09 P, EU:C:2011:810, pkt 94, 102, 103).
- 142 Wnoszące odwołanie popierają omawiany zarzut argumentami podobnymi do argumentów przytoczonych na poparcie odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS.
- 143 Komisja uważa między innymi, że choć BoS i LTSB, występując w charakterze interwenientów przed Sądem, były uprawnione do rozwinięcia nowych argumentów, nie mogły one podnieść całkowicie nowego zarzutu nieważności dotyczącego definicji rynku właściwego, ponieważ w skardze w pierwszej instancji nie zakwestionowano wytyczenia granic rynków dokonanego w spornej decyzji. W tym

względnie Komisja twierdzi, że pkt 168 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym „[wnoszące odwołanie] i szereg interwenientów zarzucają w istocie Komisji, że ta nie wzięła w swym rozumowaniu pod uwagę [dwustronnej] natury tego rynku i kwestionują przyjętą przez tę instytucję definicję rynku produktowego”, jest błędny.

- 144 Jeśli chodzi o stopień kontroli, jakiej Sąd poddał dowody o charakterze ekonomicznym, Komisja utrzymuje, że odwołanie wzajemne LBG nie spełnia wymogów określonych w art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Ponadto wyrok KME Germany i in./Komisja (EU:C:2011:810) ma niewielkie znaczenie, gdyż odnosi się on do odwołania dotyczącego wyłącznie grzywny i zawiera tylko obiter dicta w kwestii stopnia kontroli zgodności z prawem decyzji.
- 145 Podobnie Komisja uważa, że argument LBG dotyczący „wspólnego kosztu wejścia” został oddalony przez Sąd w pkt 142 i 143 zaskarżonego wyroku, które nie zostały zakwestionowane przez LBG zgodnie z wymogami określonymi w art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 146 Wreszcie Komisja utrzymuje, że zastrzeżenie ujęte w pkt 140 niniejszego wyroku, zgodnie z którym w zaskarżonym wyroku Sąd nie uznał znaczenia ograniczających konkurencję skutków innych systemów płatniczych i nie wziął pod uwagę dwustronnej natury systemu, nie przestrzega także wspomnianego art. 169 § 2 i ma na celu uzyskanie od Trybunału nowej oceny okoliczności faktycznych.

Ocena Trybunału

– W przedmiocie zarzutów niedopuszczalności podniesionych przez Komisję

- 147 Zarzut niedopuszczalności przedstawiony w pkt 132 niniejszego wyroku opiera się na niedokładnej lekturze odwołania wzajemnego RBS. Wbrew temu, co twierdzi Komisja, RBS nie ogranicza się do odesłania w sposób ogólny do analizy ograniczających konkurencję skutków WOI dokonanej przez Sąd, lecz powołuje się na konkretne punkty zaskarżonego wyroku w celu poparcia swoich argumentów, które są przedstawione w pkt 129 i 130 niniejszego wyroku. Wobec tego należy oddalić zarzut niedopuszczalności przedstawiony w pkt 132 niniejszego wyroku.
- 148 Ponadto w zakresie w jakim w drodze argumentu przedstawionego w pkt 128 niniejszego wyroku RBS zarzuca Sądowi, iż nie dokonał określonej analizy, należy przypomnieć, że w przypadku gdy wnosząca odwołanie utrzymuje, iż Sąd nie się do danego zarzutu, w ramach dopuszczalności zarzutu odwołania nie można jej zarzucać, że nie wskazała fragmentu bądź części zaskarżonego wyroku, do których odnosi się jej argument, gdyż powołuje się ona właśnie na brak odpowiedzi (zob. wyrok Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 423).
- 149 W odniesieniu do argumentacji przedstawionej w pkt 143 niniejszego wyroku wystarczy stwierdzić, że taka argumentacja opiera się na błędnej lekturze odwołania wzajemnego LBG. Jak wynika z pkt 139–142 niniejszego wyroku, ograniczyła się ona do wysunięcia argumentów dotyczących braku ograniczających konkurencję skutków WOI, nie podważając jednak przy tym definicji rynku właściwego jako takiej. W tych okolicznościach należy oddalić zarzut niedopuszczalności przedstawiony we wspomnianym pkt 143.
- 150 Jeśli chodzi o argumenty Komisji przytoczone w pkt 144–146 niniejszego wyroku, należy przypomnieć, że – jak wynika z pkt 23 tegoż wyroku – odwołanie wzajemne LBG zostało wniesione w dniu 31 października 2012 r. Tymczasem art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, na którym opiera się Komisja, wszedł w życie dopiero następnego dnia. W zakresie w jakim przepis ten,

wymagając, by zarzuty i argumenty prawne podnoszone w odwołaniach „wskaz[owały] precyzyjnie motywy orzeczenia Sądu, które wnoszący odwołanie kwestionuje”, ustanawia przesłankę dopuszczalności, nie może być stosowany retroaktywnie.

- 151 Niemniej z art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 112 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Trybunałem w wersji obowiązującej w dniu wniesienia przez LBG odwołania wzajemnego wynika, że odwołanie powinno w sposób precyzyjny wskazywać kwestionowane elementy wyroku, o którego uchylenie się wnosi, a także argumenty prawne, które w sposób konkretny uzasadniają to odwołanie (zob. w szczególności wyroki: *Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja*, EU:C:2002:582, pkt 497, 618, a także *EFIM/Komisja*, C-56/12 P, EU:C:2013:575, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo). Odwołanie lub zarzut, które są zbyt niejasne, by można było się do nich ustosunkować, nie spełniają tych wymogów i powinny zostać uznane za niedopuszczalne (zob. w szczególności wyroki: *Thyssen Stahl/Komisja*, C-194/99 P, EU:C:2003:527, pkt 101, 106; *Schindler Holding i in./Komisja*, C-501/11 P, EU:C:2013:522, pkt 43–45, a także *EFIM/Komisja*, EU:C:2013:575, pkt 21).
- 152 W niniejszym przypadku LBG w zarzucie pierwszym odwołania wzajemnego wyraźnie wskazała część zaskarżonego wyroku, która w jej opinii nie przestrzega poziomu kontroli sądowej, czyli pkt 169 tegoż wyroku, zaś argumentacja przytoczona na poparcie tego argumentu jest jasna. Ponadto w zakresie w jakim w drodze wspomnianego zarzutu LBG zarzuca Sądowi, iż nie wziął pod uwagę dwustronnej natury systemu, uznając, że uwzględnienie tej natury jest istotne jedynie w ramach art. 81 ust. 3 WE, wystarczająco jasne jest, iż zastrzeżenie to odnosi się do pkt 181 i 182 zaskarżonego wyroku, w których Sąd stwierdził, że zastrzeżenia wnoszących odwołanie co do dwustronnej natury systemu są istotne jedynie w dokładnie wytyczonych ramach tego postanowienia. Co więcej, w zakresie w jakim w omawianym zarzucie LBG zarzuca Sądowi, że nie uznał znaczenia ograniczeń wynikających z innych systemów płatniczych, mając na uwadze orzecznictwo przytoczone w pkt 148 niniejszego wyroku, nie można zarzucać LBG, iż nie wyliczyła punktów zaskarżonego wyroku, do których odnosi się to zastrzeżenie. Wreszcie wbrew sugestii Komisji wspomnianej w pkt 146 niniejszego wyroku takie argumenty nie ograniczają się do podważenia oceny okoliczności faktycznych, lecz stanowią kwestie prawne dopuszczalne na etapie postępowania odwoławczego, ponieważ w argumentach tych zostają poruszone kwestie elementów, które powinny zostać uwzględnione w analizie ograniczających konkurencję skutków WOI na podstawie art. 81 ust. 1 WE.
- 153 Z powyższego wynika, że zarzuty niedopuszczalności przedstawione w pkt 144–146 niniejszego wyroku także należy oddalić.
- W przedmiocie istoty jedynego zarzutu odwołania wzajemnego wniesionego przez RBS i zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG
- 154 Jak wynika z pkt 141 niniejszego wyroku, LBG zarzuca Sądowi, iż przeprowadził kontrolę sądową w nieodpowiednim stopniu, zwłaszcza w pkt 169 zaskarżonego wyroku.
- 155 W odniesieniu do zakresu kontroli sądowej należy przypomnieć, że z orzecznictwa Unii wynika, iż w przypadku wniesienia do Sądu zgodnie z art. 263 TFUE skargi o stwierdzenie nieważności decyzji, w której zastosowany został art. 81 ust. 1 WE, Sąd sprawuje zasadniczo, na podstawie dowodów przedstawionych przez stronę skarżącą na poparcie podnoszonych zarzutów, pełną kontrolę nad kwestią, czy przesłanki zastosowania tego postanowienia są spełnione (zob. podobnie wyroki: *Remia i in./Komisja*, EU:C:1985:327, pkt 34; *Chalkor/Komisja*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 54, 62; a także *Otis i in.*, C-199/11, EU:C:2012:684, pkt 59). Sąd jest także obowiązany zweryfikować z urzędu, czy Komisja uzasadniła swoją decyzję (zob. podobnie wyroki: *Chalkor/Komisja*, EU:C:2011:815, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo, a także *Otis i in.*, EU:C:2012:684, pkt 60).

- 156 Dokonując takiej kontroli, Sąd nie może powołać się na zakres uznania, jakim dysponuje Komisja w związku z rolą, która została jej powierzona w dziedzinie polityki konkurencji na mocy traktatów UE i FUE, aby zrezygnować z przeprowadzenia pogłębionej kontroli zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym (zob. podobnie wyroki: Chalkor/Komisja, EU:C:2011:815, pkt 62, a także Otis i in., EU:C:2012:684, pkt 61).
- 157 W niniejszym przypadku należy zwrócić uwagę, że w ramach oceny kwestii ograniczających konkurencję skutków WOI w pkt 169 zaskarżonego wyroku Sąd użył wyrażenia „ograniczon[a] kontrol[a]”, co mogłoby sugerować, iż przeprowadził on kontrolę sądową spornej decyzji, która była bardziej ograniczona niż kontrola wymagana przez orzecznictwo przedstawione w pkt 155 i 156 niniejszego wyroku.
- 158 Niemniej takie wyrażenie samo w sobie niekoniecznie świadczy o tym, że Sąd nie dokonał w rzeczywistości wymaganej kontroli sądowej. W niniejszym przypadku należy zatem kontynuować badanie zarzutów przedłożonych Trybunałowi (zob. analogicznie w szczególności wyrok KME Germany i in./Komisja, EU:C:2011:810, pkt 108, 109).
- 159 W niniejszej sprawie w drodze argumentu dotyczącego nieodpowiedniego stopnia kontroli sądowej LBG oparła się konkretnie tylko na pkt 169 zaskarżonego wyroku, to jest punkcie zawartym w przeprowadzonej przez Sąd analizie zastrzeżeń kwestionujących definicję rynku produktowego przyjętą przez Komisję. W ramach rozpatrywanego tu odwołania wnoszące odwołanie nie podważyły jednak bezpośrednio oceny Sądu dotyczącej tej definicji, czyli rynku usług autoryzacji.
- 160 W takich okolicznościach okazuje się, iż argument podniesiony przez LBG, w zakresie w jakim zarzuca się w nim Sądowi poziom kontroli sądowej przyjęty we wspomnianej powyżej części jego analizy, jest w każdym razie nieistotny dla sprawy. W pozostałym zakresie argument LBG dotyczący kontroli sądowej należy odrzucić jako niedopuszczalny, gdyż nie wskazuje on precyzyjnie innych części zaskarżonego wyroku, do których się on odnosi.
- 161 W odniesieniu do zastrzeżenia RBS streszczonego w pkt 128 niniejszego wyroku, że badając kwestię, czy decyzja ma skutek ograniczający konkurencję, Komisja powinna była zbadać, jaka „hipoteza kontrfaktyczna” zachodziłaby faktycznie w braku WOI, należy przypomnieć, że Trybunał wielokrotnie orzekał, iż przy ocenie kwestii, czy porozumienie musi być uznane za zabronione z uwagi na zakłócenie konkurencji, jakie powoduje, trzeba zbadać, jak rzeczywiście wyglądałaby konkurencja, gdyby nie istniało sporne porozumienie (zob. wyroki: LTM, 56/65, EU:C:1966:38, 360; Béguelin Import, 22/71, EU:C:1971:113, pkt 16, 17; Lancôme i Cosparfrance Nederland, 99/79, EU:C:1980:193, pkt 26; L'Oréal, 31/80, EU:C:1980:289, pkt 19; ETA Fabriques d'Ébauches, 31/85, EU:C:1985:494, pkt 11; Bagnasco i in., C-215/96 i C-216/96, EU:C:1999:12, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo, a także General Motors/Komisja, EU:C:2006:229, pkt 72). Jak Sąd słusznie uznał w pkt 128 zaskarżonego wyroku, to samo odnosi się do decyzji związku przedsiębiorstw w rozumieniu art. 81 WE.
- 162 Jednak w szczególności z pkt 132 zaskarżonego wyroku wynika, że w celu dokonania oceny konkurencyjnych skutków WOI Sąd oparł się na „założeni[u] [...] system[u] MasterCard funkcjonując[ego] tylko na podstawie zakazu taryfikacji ex post – a nie na podstawie WOI”, czyli na tej samej „hipotezie kontrfaktycznej”, jaką przyjął w celu zbadania, czy WOI można uznać za ograniczenie akcesoryjne w rozumieniu pkt 89 i 90 niniejszego wyroku w stosunku do systemu płatniczego MasterCard.
- 163 Otóż jak wynika z pkt 108 niniejszego wyroku, taka sama „hipoteza kontrfaktyczna” nie jest koniecznie odpowiednia do conceptualnie różnych kwestii. W przypadku bowiem gdy chodzi o ustalenie, czy WOI wywierają skutki ograniczające na konkurencję, kwestia, czy bez tych opłat, lecz wskutek zakazu taryfikacji ex post otwarty system płatniczy taki jak system MasterCard mógłby pozostać zdolny do funkcjonowania, nie jest sama w sobie decydująca.

- 164 Natomiast we wskazanym powyżej celu należy ocenić wpływ ustalania WOI na parametry konkurencji, takie jak w szczególności cena, ilość i jakość produktów lub usług. A zatem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przypomnianym w pkt 161 niniejszego wyroku należy zbadać rzeczywistą konkurencję, jaka panowałaby w braku takich opłat.
- 165 W powyższym względzie Trybunał miał już okazję podkreślić, że ocena skutków koordynacji między przedsiębiorstwami z punktu widzenia art. 81 WE pociąga za sobą konieczność uwzględnienia konkretnych ram, w jakie wpisują się uzgodnienia w sprawie koordynacji, w szczególności zaś kontekstu gospodarczego i prawnego, w jakim wykonują działalność zainteresowane przedsiębiorstwa, charakteru towarów lub usług, których to dotyczy, jak również rzeczywistych warunków funkcjonowania i struktury rozpatrywanego rynku lub rynków (zob. podobnie w szczególności wyroki: *Delimitis*, C-234/89, EU:C:1991:91, pkt 19–22; *Oude Luttikhuis i in.*, EU:C:1995:434, pkt 10; *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, EU:C:2006:734, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo, a także *Erste Group Bank i in./Komisja*, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P, EU:C:2009:576, pkt 54).
- 166 Z powyższego wynika, że scenariusz przewidywany na podstawie hipotezy, że nie ma uzgodnień w sprawie koordynacji, musi być realistyczny. Z tej perspektywy dopuszczalne jest w razie potrzeby uwzględnienie prawdopodobnego rozwoju wydarzeń, jaki miałyby miejsce na rynku w braku takich uzgodnień.
- 167 Niemniej w niniejszej sprawie Sąd w ogóle nie poruszył kwestii prawdopodobnego czy nawet wiarygodnego charakteru zakazu taryfikacji *ex post* w przypadku, gdyby nie było WOI, w ramach swojej analizy ograniczających konkurencję skutków tych opłat. W szczególności nie poruszył on – zgodnie z wymogami orzecznictwa przedstawionymi w pkt 155 i 156 niniejszego wyroku – kwestii, w jaki sposób zważywszy między innymi na obowiązki ciążące na akceptantach i bankach autoryzujących płatność na podstawie zasady *Honour All Cards Rule*, która nie stanowi przedmiotu spornej decyzji, banki wydające karty mogłyby być zachęcane, w braku WOI, do rezygnacji z żądania opłat przy okazji rozliczania transakcji dokonanych przy użyciu kart bankowych.
- 168 Prawdą jest, jak wynika z pkt 111 niniejszego wyroku, że w ramach badania akcesoryjnego charakteru – w rozumieniu pkt 89 i 90 niniejszego wyroku – WOI Sąd nie był obowiązany zbadać, czy prawdopodobne było, iż zakaz taryfikacji *ex post* pojawi się w braku takich opłat. Jednak, mając na uwadze orzecznictwo przypomniane w pkt 161 i 165 niniejszego wyroku, inaczej jest w odrębnym kontekście ustalenia, czy WOI wywierają ograniczające skutki na konkurencję.
- 169 W takich okolicznościach w niniejszym przypadku słusznie podniesiono, że opierając się tylko na jednym kryterium żywotności gospodarczej, zwłaszcza w pkt 132 i 143 zaskarżonego wyroku, aby uzasadnić uwzględnienie zakazu taryfikacji *ex post* w ramach swojej analizy skutków WOI dla konkurencji, i unikając tym samym wyjaśnienia w ramach tej analizy, czy prawdopodobne było, że taki zakaz pojawi się w braku WOI w inny sposób aniżeli w drodze interwencji regulacyjnej, Sąd dopuścił się naruszenia prawa.
- 170 Należy jednak przypomnieć, że jeśli w uzasadnieniu orzeczenia Sądu dopuszczono się naruszenia prawa Unii, lecz jego rozstrzygnięcie jest zasadne w świetle innych względów prawnych, to tego rodzaju naruszenie nie może doprowadzić do uchylenia tegoż orzeczenia oraz należy zastąpić jego uzasadnienie w odpowiednim zakresie (zob. podobnie wyroki: *Lestelle/Komisja*, C-30/91 P, EU:C:1992:252, pkt 28; a także *FIAMM i in./Rada i Komisja*, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, pkt 187 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 171 Właśnie z takim przypadkiem mamy tutaj do czynienia. Argumentacja wnoszących odwołanie przedstawiona przed Sądem w odniesieniu do obiektywnej konieczności WOI, jak opisano w pkt 94 zaskarżonego wyroku, który nie jest kwestionowany w ramach rozpatrywanego tu odwołania, opierała się zasadniczo na twierdzeniu, zgodnie z którym w braku WOI banki autoryzujące płatność byłyby

zdane „na łaskę i niełaskę” banków wydających karty, które mogłyby jednostronnie określać wysokość opłaty interchange, ponieważ akceptanci i banki autoryzujące płatność byłoby zobowiązani zaakceptować transakcję.

- 172 Jak wynika z pkt 78–121 niniejszego wyroku, w pkt 95 i 96 zaskarżonego wyroku Sąd słusznie uznał, że Komisja miała prawo dojść do wniosku, iż „[n]iebezpieczeństwo wyzysku związanych zasadą [Honour All Cards Rule] banków autoryzujących płatność przez banki wydające karty mogłoby zostać zażegnane poprzez zastosowanie zasady systemowej o skutkach mniej ograniczających konkurencję niż rozwiązanie aktualnie używane przez MasterCard, w ramach którego w sposób dorozumiany stosowany jest na pewien poziom opłat interchange. Innym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie zasady zakazującej stosowania w braku dwustronnych umów między tymi bankami taryfikacji ex post”.
- 173 Wobec powyższego – jak wynika z pkt 94–96 zaskarżonego wyroku – jedyną inną opcją pojawiającą się w pierwszej instancji umożliwiającą systemowi MasterCard funkcjonowanie w braku WOI była rzeczywiście hipoteza systemu funkcjonującego jedynie na podstawie zakazu taryfikacji ex post. W tych okolicznościach wspomniany zakaz może być postrzegany jako „hipoteza kontrfaktyczna” nie tylko ekonomicznie żywotna w ramach systemu MasterCard, lecz także wiarygodna, a nawet prawdopodobna, zważywszy że z zaskarżonego wyroku w żaden sposób nie wynika i bezsporne jest, że przed Sądem nie było podnoszone, iż MasterCard wolałaby dopuścić do załamania się jej systemu aniżeli przyjąć inne rozwiązanie, czyli zakaz taryfikacji ex post.
- 174 W konsekwencji, nawet jeśli Sąd błędnie uznał, że ekonomicznie żywotny charakter zakazu taryfikacji ex post w ramach systemu MasterCard wystarcza sam w sobie do uzasadnienia uwzględnienia tego zakazu w ramach analizy skutków wywieranych przez WOI na konkurencję, w okolicznościach niniejszego przypadku, jak wynikają one z zaskarżonego wyroku, w celu dokonania analizy ograniczających konkurencję skutków WOI Sąd mógł się oprzeć na tej samej „hipotezie kontrfaktycznej”, którą przyjął w ramach swojej analizy obiektywnej konieczności tych opłat, choć z innych względów niż te przedstawione przez Sąd w pkt 132 i 143 zaskarżonego wyroku. W tych okolicznościach naruszenie prawa stwierdzone w pkt 169 niniejszego wyroku nie ma wpływu na analizę skutków ograniczających konkurencję przeprowadzoną przez Sąd na podstawie „hipotezy kontrfaktycznej”, o której mowa.
- 175 Podobnie naruszenie prawa, o którym mowa powyżej, nie ma wpływu na rozstrzygnięcie zaskarżonego wyroku, które jest zasadne w świetle innych względów prawnych.
- 176 W odniesieniu do argumentu streszczonego w pkt 140 niniejszego wyroku, w którym to argument LBG zarzuca Sądowi, iż nie uznał znaczenia ograniczeń wynikających z innych systemów płatniczych, wystarczy podkreślić, że w pkt 137 zaskarżonego wyroku Sąd wyraźnie stwierdził, iż Komisja słusznie wzięła pod uwagę konkurencję międzysystemową w ramach swojej analizy skutków WOI. Jako że argument ten opiera się na błędnej interpretacji zaskarżonego wyroku, należy go oddalić (zob. podobnie wyrok *Ojha/Komisja* C-294/95 P, EU:C:1996:434, pkt 48, 49).
- 177 Jeśli chodzi o argument, do którego odnosi się także pkt 140 niniejszego wyroku i w którym LBG zarzuca Sądowi, iż orzekł, że dwustronna natura systemu jest istotna jedynie w ramach art. 81 ust. 3 WE, należy przypomnieć, że – jak wynika z pkt 161 niniejszego wyroku i co zresztą twierdzi LBG – Sąd był obowiązany upewnić się, że Komisja zbadała domniemane ograniczenie konkurencji w jego rzeczywistych ramach. Przy ocenie kwestii, czy koordynacja między przedsiębiorstwami musi być uznana za zabronioną z uwagi na zakłócenie konkurencji, jakie powoduje, zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 165 niniejszego wyroku trzeba wziąć pod uwagę wszelkie istotne czynniki, mając zwłaszcza na uwadze charakter wchodzących w rachubę usług, jak również rzeczywiste warunki funkcjonowania i strukturę rynków, związane z kontekstem gospodarczym i prawnym, w jaki wpisuje się wspomniana koordynacja, bez względu na to, czy taki czynnik dotyczy rynku właściwego.

- 178 W niniejszym przypadku Sąd stwierdził w pkt 173 zaskarżonego wyroku, co nie zostało bezpośrednio podważone w ramach rozpatrywanego tu odwołania, że Komisja mogła przyjąć rynek usług autoryzacji jako rynek właściwy do celów swojej analizy konkurencyjnych skutków WOI. Ponadto, jak wynika z pkt 176 zaskarżonego wyroku, w ramach suwerennej oceny okoliczności faktycznych, która nie jest kwestionowana w ramach rozpatrywanego tu odwołania, Sąd zauważył, że w ramach systemu między jego częścią „autoryzującą” a częścią „wydającą karty” zachodzą pewne interakcje, takie jak wzajemnie komplementarny charakter usług wydawania kart i autoryzowania płatności czy pośrednie skutki sieci, a to ze względu na to, że okoliczność akceptowania kart przez akceptantów i liczba znajdujących się w obiegu kart wywierają na siebie wzajemnie wpływ.
- 179 W takich okolicznościach kontekst gospodarczy i prawny, w jaki wpisuje się koordynacja, o której mowa, obejmuje – jak utrzymują wnoszące odwołanie, RBS i LBG – dwustronną naturę otwartego systemu płatniczego MasterCard, zwłaszcza że bezsporne jest, iż zachodzą interakcje między dwiema stronami tegoż systemu (zob. analogicznie wyroki: *Delimitis*, EU:C:1991:91, pkt 17–23; a także *Allianz Hungária Biztosító i in.*, C-32/11, EU:C:2013:160, pkt 42).
- 180 Niemniej w niniejszym przypadku, jak wynika z pkt 181 i 182 zaskarżonego wyroku, podnoszona zasadniczo przed Sądem argumentacja, która nie jest kwestionowana w ramach rozpatrywanego tu odwołania, nie obejmowała argumentu obecnie wysuwanego przez LBG w ramach rozpatrywanego tu odwołania, zgodnie z którym to argumentem aby ocenić ograniczenie konkurencji w jego własnym kontekście, należy uwzględnić dwustronną naturę omawianego systemu. Wręcz przeciwnie, w ramach zastrzeżeń wysuniętych w pierwszej instancji dotyczących niewzięcia pod uwagę dwoistej natury systemu ograniczono się do podkreślenia korzyści gospodarczych wynikających z WOI. Jak wynika z pkt 93 niniejszego wyroku i z samego brzmienia art. 81 WE, w przypadku stwierdzenia, że środek może mieć odczuwalny niekorzystny wpływ na parametry konkurencji, takie jak w szczególności cena, ilość i jakość produktów lub usług, w związku z czym podlega zasadzie zakazu przewidzianej w art. 81 ust. 1 WE, takie korzyści można rozpatrywać jedynie w ramach art. 81 ust. 3 WE.
- 181 Mając na uwadze powyższe stwierdzenie, Sąd mógł zatem słusznie dojść do wniosku w pkt 182 zaskarżonego wyroku, że przedstawione przed nim zastrzeżenia dotyczące dwustronnej natury systemu są bez znaczenia dla zarzutu opartego na naruszeniu art. 81 ust. 1 WE ze względu na to, że wiążą się one z koniecznością wzięcia pod uwagę korzyści gospodarczych na podstawie tego ustępu. Sąd doszedł także słusznie do wniosku, że ewentualne korzyści gospodarcze, które mogą wynikać z WOI, są istotne jedynie w ramach analizy dokonywanej na podstawie art. 81 ust. 3 WE.
- 182 Z powyższego wynika, że argument LBG dotyczący dwustronnej natury systemu opiera się na błędnej interpretacji zaskarżonego wyroku, wobec czego nie jest zasadny.
- 183 Jeśli chodzi o zastrzeżenie RBS streszczone w pkt 129 niniejszego wyroku, iż Sąd przeprowadził „skróconą analizę” skutków WOI, w szczególności w pkt 143 zaskarżonego wyroku, Komisja odpowiada, że – jak wynika z pkt 134 niniejszego wyroku – iż WOI są wynikiem decyzji związku przedsiębiorstw w sprawie ustalania cen i że skutki antykonkurencyjne tych opłat są ewidentne.
- 184 W powyższym względzie z orzecznictwa Trybunału wynika, że niektóre rodzaje koordynacji między przedsiębiorstwami wykazują wystarczający stopień szkodliwości z punktu widzenia konkurencji, by można uznać, iż badanie ich skutków nie jest konieczne (zob. podobnie w szczególności wyroki: *LTM*, EU:C:1966:38, 359, 360; *Beef Industry Development Society i Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, pkt 15; a także *Allianz Hungária Biztosító i in.*, EU:C:2013:160, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 185 Wspomniane orzecznictwo jest związane z okolicznością, że pewne formy koordynacji między przedsiębiorstwami można uznać, z uwagi na sam ich charakter, za szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania normalnej konkurencji (zob. podobnie w szczególności wyrok *Allianz Hungária Biztosító i in.*, EU:C:2013:160, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 186 Należy jednak przypomnieć, że – jak wynika w szczególności z pkt 27 i 141 zaskarżonego wyroku – sporna decyzja jest oparta nie na istnieniu naruszenia ze względu na cel przewidzianego w art. 81 ust. 1 WE, lecz na skutkach WOI.
- 187 W takich okolicznościach – wbrew temu, co sugeruje Komisja – w świetle orzecznictwa przedstawionego w pkt 184 niniejszego wyroku nie można się zatem oprzeć na samych przypuszczeniach lub twierdzeniach, zgodnie z którymi antykonkurencyjne skutki WOI są „ewidentne” (zob. podobnie w szczególności wyrok *Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink/Komisja*, 29/83 i 30/83, EU:C:1984:130, pkt 16, 20).
- 188 W odniesieniu do argumentów, o których mowa w pkt 131, 139 i 142 niniejszego wyroku i które pokrywają się w pewnym zakresie z argumentem RBS przedstawionym w pkt 129 tegoż wyroku, należy przypomnieć, że obowiązek uzasadniania wyroków wynika z art. 36 statutu Trybunału Sprawiedliwości, mającego zastosowanie do Sądu na podstawie art. 53 akapit pierwszy tegoż statutu i art. 81 regulaminu postępowania przed Sądem (zob. w szczególności wyrok *Deutsche Telekom/Komisja*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, pkt 135).
- 189 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie wyroku powinno przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie Sądu, pozwalając zainteresowanym na poznanie powodów wydanego orzeczenia, a Trybunałowi – na dokonanie jego kontroli sądowej (zob. w szczególności wyroki: *France Télécom/Komisja*, C-202/07 P, EU:C:2009:214, pkt 29; *Ziegler/Komisja*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, pkt 81). Jak już wskazano w pkt 112 niniejszego wyroku, obowiązek uzasadnienia, który ma zastosowanie do Sądu, nie wymaga przedstawienia przezeń wyjaśnień odpowiadających w sposób wyczerpujący na każdy punkt rozumowania przedstawionego przez strony sporu. Uzasadnienie Sądu może zatem być dorozumiane, pod warunkiem że pozwala zainteresowanym na poznanie powodów, dla których Sąd nie przychylił się do ich argumentów, a Trybunał dysponuje wystarczającymi elementami dla sprawowania kontroli (zob. w szczególności wyrok *Ziegler/Komisja*, EU:C:2013:513, pkt 82 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 190 Niemniej, choć prawdą jest – jak wynika z pkt 169 niniejszego wyroku – że Sąd dopuścił się naruszenia prawa przy dokonywaniu wykładni art. 81 ust. 1 WE, w świetle zastąpienia względów uzasadnienia uczynionego w pkt 171–175 tegoż wyroku, argumenty, które mają na celu postawienie Sądowi zarzutu, iż dokonał skróconej analizy skutków WOI i w tej kwestii uzasadnił w niewystarczający sposób zaskarżony wyrok, nie mogą zostać oparte na tym jednym błędzie.
- 191 W pozostałym zakresie, o ile argumenty wymienione w pkt 188 niniejszego wyroku mają na celu zarzucenie Sądowi niewystarczającej analizy lub uzasadnienia skutków konkurencyjnych WOI, nie mogą być one uwzględnione.
- 192 Opierając się bowiem zasadnie na „hipotezie kontrfaktycznej” systemu funkcjonującego na podstawie zakazu taryfikacji *ex post* – wbrew temu, co twierdzi RBS – Sąd nie uznał WOI, z uwagi na sam ich charakter, za szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania normalnej konkurencji, lecz przeanalizował skutki konkurencyjne tych opłat. Należy podkreślić, że analiza Sądu w tym względzie nie wynika wyłącznie z lektury pkt 143 zaskarżonego wyroku, co zdaje się sugerować RBS, lecz obejmuje także całą analizę zawartą w pkt 123–193 wspomnianego wyroku.
- 193 W szczególności, choć w pkt 143 zaskarżonego wyroku Sąd jasno wyjaśnił, że WOI wywołują skutki ograniczające konkurencję, gdyż „ograniczają presję, jaką akceptanci mogą wywierać na banki autoryzujące płatność przy negocjacjach opłat za ich obsługę, ograniczając możliwości obniżki cen poniżej pewnego progu”, i to w porównaniu z „rynkiem usług autoryzacji funkcjonującym bez nich”, Sąd nie ograniczył się jednak do domniemania, że za pomocą WOI ustanawiany jest minimalny próg opłat za obsługę akceptanta, lecz wręcz przeciwnie, przeprowadził szczegółowe badanie w pkt 157–165 zaskarżonego wyroku, aby ustalić, czy taka sytuacja miała rzeczywiście miejsce.

- 194 Z powyższego wynika, że argument RBS, jakoby analiza skutków była porównywalna z analizą ograniczenia „ze względu na cel”, opiera się na częściowej lekturze zaskarżonego wyroku, skupiając się na pkt 143 tegoż wyroku, nie uwzględniając bardziej kompletnego badania, w którego ramy się on wpisuje.
- 195 Podobnie wnoszące odwołanie nie mogą zarzucać Sądowi, że nie wyjaśnił, w jaki sposób przyjęta przezeń hipoteza ograniczałaby w mniejszym stopniu konkurencję niż WOI, zważywszy że jedyna różnica między dwiema sytuacjami tkwi w poziomie cen WOI. Jak bowiem słusznie podkreśla Komisja, zaskarżony wyrok nie opiera się na założeniu, iż wysokie ceny same w sobie stanowią naruszenie art. 81 ust. 1 WE. Wręcz przeciwnie, jak wynika z samego brzmienia wspomnianego pkt 143, wysokie ceny są jedynie skutkiem WOI, które ograniczają presję, jaką akceptanci mogą wywierać na banki autoryzujące płatność, co z kolei skutkuje spadkiem konkurencji między bankami autoryzującymi płatność w zakresie wysokości opłat za obsługę akceptantów.
- 196 W takich okolicznościach Trybunał jest w stanie dokonać kontroli analizy, która leży u podstaw twierdzeń zawartych w pkt 143 zaskarżonego wyroku. Mając na uwadze rozważania zawarte w pkt 183–195 niniejszego wyroku, Sąd uzasadnił w sposób wymagany prawem swoją analizę dotyczącą skutków wywieranych przez WOI na konkurencję.
- 197 Powyższego wniosku nie podważa podniesiony przez RBS i przedstawiony w pkt 130 niniejszego wyroku argument oparty na rzekomej wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia. Wystarczy zauważyć, że nie ma nic sprzecznego w rozumowaniu Sądu, w zakresie w jakim uznał on, że akceptanci mogą wywierać presję na wysokość WOI, kwalifikując jednocześnie tę presję jako niewystarczającą, by uniknąć sytuacji, w której za pomocą WOI ustala się dolny próg, co prowadzi do ograniczenia konkurencji między bankami autoryzującymi płatność. Sąd wyjaśnił bowiem jasno w pkt 158 zaskarżonego wyroku, że Komisja mogła uznać za niewystarczającą wspomnianą presję, jako że może ona być skutecznie wywierana dopiero po przekroczeniu maksymalnego progu tolerancji akceptantów. Chodzi tu o niezależne oceny, które nie są ze sobą sprzeczne, z czego wynika, że rozpatrywany argument nie jest zasadny (zob. analogicznie postanowienie Piau/Komisja, C-171/05 P, EU:C:2006:149, pkt 85).
- 198 W świetle całości powyższych rozważań należy stwierdzić, że choć Sąd dopuścił się naruszenia prawa, jak orzeczono w pkt 169 niniejszego wyroku, naruszenie to nie może jednak doprowadzić do uchylecia zaskarżonego wyroku z uwagi na zastąpienie względów uzasadnienia uczynione w pkt 171–175 niniejszego wyroku. W pozostałym zakresie argumenty podniesione w ramach jedyne go zarzutu odwołania wzajemnego RBS i zarzutu pierwszego odwołania wzajemnego LBG są częściowo nieistotne dla sprawy i częściowo bezzasadne.
- 199 W takich okolicznościach należy oddalić odwołanie wzajemne RBS i zarzut pierwszy odwołania wzajemnego LBG.

W przedmiocie zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG

- 200 Zasadniczo zarzut drugi odwołania wzajemnego LBG, oparty na naruszeniu art. 81 ust. 3 WE, został wyrażony w trzech częściach. Wnoszące odwołanie podpisują się pod tym zarzutem, przedstawiając jednak dodatkowe uwagi.

Zaskarżony wyrok

- 201 Zdaniem Sądu zarzut drugi skargi w pierwszej instancji składał się zasadniczo z dwóch części. W pierwszej części tego zarzutu wnoszące odwołanie zarzuciły Komisji, że nałożyła na nie nadmierny ciężar dowodu, jeśli chodzi o wykazanie tego, czy spełnione zostały przesłanki określone w art. 81 ust. 3 WE. W drugiej części owego zarzutu podniosły one, że przeprowadzona przez Komisję analiza

tych przesłanek jest obarczona oczywistymi błędami w ocenie. Uznając, że niemożliwe jest zbadanie pierwszej części omawianego zarzutu w oderwaniu od jego drugiej części, Sąd zbadał wspólnie obie części zarzutu drugiego skargi w pierwszej instancji.

- 202 W pkt 207 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że „[z]e względu na to [...], że WOI nie stanowią ograniczeń akcesoryjnych względem systemu MasterCard, Komisja słusznie zbadała, czy istnieją znaczne obiektywne odczuwalne korzyści będące konkretnym skutkiem WOI. Okoliczność bowiem, że Komisja w motywie 679 [spornej] decyzji przyznaje, iż systemy kart płatniczych takie jak system MasterCard stanowią postęp techniczny i gospodarczy, pozostaje bez wpływu na kwestię tego, czy WOI spełniają pierwszy z ustanowionych w art. 81 ust. 3 WE warunków”.
- 203 W pkt 208–216 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał argumentację wnoszących odwołanie w kwestii roli odgrywanej przez WOI w osiągnięciu równowagi między częścią „wydającą karty” systemu MasterCard i jego częścią „autoryzującą”. W pkt 217 tegoż wyroku Sąd doszedł do wniosku, że „[w] świetle powyższego stwierdzić należy, że Komisja mogła, nie popełniając oczywistego błędu w ocenie, oddalić argumentację przedstawioną przez [wnoszące odwołanie] w celu uzasadnienia przypisania odgrywanej przez WOI roli [obiektywnych] korzyści, jakie mogą wynikać ze stosowania systemu MasterCard”.
- 204 W pkt 220 wspomnianego wyroku Sąd dodał, że nawet przy założeniu, iż można wyciągnąć wniosek, że WOI przyczyniają się do wzrostu produktywności systemu MasterCard, nie wystarcza on do wykazania, iż spełniony został pierwszy z ustanowionych w art. 81 ust. 3 WE warunków. W tym względzie Sąd zauważył w pkt 221 tego samego wyroku, że największe korzyści z takiego wzrostu odnosi organizacja płatnicza MasterCard i zrzeszone w niej banki oraz że polepszenie w rozumieniu art. 81 ust. 3 WE nie może być utożsamiane z każdą korzyścią, jaką strony porozumienia odnoszą z porozumienia w zakresie ich działalności produkcyjnej lub dystrybucyjnej.
- 205 W pkt 222–225 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał istnienie obiektywnych odczuwalnych korzyści, jakie można by przypisać WOI w stosunku do akceptantów, zaś w pkt 226 tegoż wyroku doszedł do wniosku, że „w braku dowodu na istnienie wystarczająco ścisłego związku między WOI a przysparzonymi akceptantom obiektywnymi korzyściami okoliczność, iż opłaty te mogłyby przyczynić się do zwiększenia produktywności systemu MasterCard, nie może sama w sobie świadczyć o tym, że został spełniony pierwszy z ustanowionych w art. 81 ust. 3 WE warunków”.
- 206 W pkt 227–229 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że ze względu na nieprzedstawienie dowodu na istnienie odczuwalnych obiektywnych korzyści, jakie można by przypisać WOI w stosunku do akceptantów, to jest jednej z dwóch grup użytkowników, których dotyczą karty płatnicze, wysunięte przez wnoszące odwołanie zastrzeżenie dotyczące niewystarczającego uwzględnienia korzyści przysparzanych przez WOI posiadaczom kart jest nieistotne dla sprawy.
- 207 W ramach argumentacji wnoszących odwołanie, w której zarzucają one Komisji, iż zachowuje się jak „organ regulujący ceny” WOI, w pkt 230–232 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że Komisja przeanalizowała zasadność argumentacji przedstawionej przez wnoszące odwołanie w trakcie postępowania administracyjnego i zgodnie z prawem ją oddaliła oraz że brak danych umożliwiających uczynienie zadość wymaganemu przez Komisję poziomowi dowodów ekonomicznych, nawet przy założeniu, że okaże się on udowodniony, nie może spowodować zmniejszenia ciężaru dowodu czy wręcz jego odwrócenia.
- 208 Wreszcie w pkt 236 i 237 zaskarżonego wyroku Sąd podsumował swoją analizę zarzutu drugiego skargi w pierwszej instancji, opartego na naruszeniu art. 81 ust. 3 WE, w następujący sposób:

„236 W świetle powyższego należy wyciągnąć wniosek, że [wnoszące odwołanie] nie wykazały, iż rozumowanie Komisji dotyczące pierwszego z ustalonych w art. 81 ust. 3 WE warunków było niezgodne z prawem. Ponieważ do zastosowania tego postanowienia konieczne jest spełnienie

określonych w nim warunków, należy oddalić część drugą zarzutu, bez potrzeby badania podniesionych przez [wnoszące odwołanie] zastrzeżeń dotyczących innych aspektów analizy przeprowadzonej przez Komisję na podstawie tego artykułu.

237 Należy zatem również oddalić część pierwszą zarzutu, dotyczącą nałożenia na [wnoszące odwołanie] nadmiernego ciężaru dowodu. Z powyższych wyjaśnień wynika, że Komisja po zbadaniu przedstawionych przez [wnoszące odwołanie] argumentów i dowodów mogła zgodnie z prawem wyciągnąć wniosek, iż nie pozwalają one na ustalenie, że spełnione zostały warunki zastosowania art. 81 ust. 3 WE. Ze względu na to, że Komisja mogła wyciągnąć zgodnie z prawem wniosek, iż [wnoszące odwołanie] nie przedstawiły dowodu na wyjątek, na który się powołują, należy również oddalić ich twierdzenie dotyczące naruszenia zasady *in dubio pro reo*”.

W przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG

– Argumentacja stron

- 209 LBG twierdzi, że Sąd nie zastosował prawidłowego kryterium, jeśli chodzi o ciężar dowodu, czyli wyważenia prawdopodobieństw. Odsyłając do przedstawionych przez nią Sądowi uwag na piśmie odnośnie do art. 81 ust. 3 WE, LBG utrzymuje, iż Sąd powinien był zbadać całość systemu MasterCard, który przysparza istotne korzyści posiadaczom kart i akceptantom. Sąd nie powinien był żądać od MasterCard uzasadnienia dokładnego poziomu WOI, lecz powinien był po prostu zażądać uzasadnienia metodologii używanej przez MasterCard do ustalania WOI.
- 210 Komisja uważa, że trzy główne zastrzeżenia wysunięte przez LBG w ramach zarzutu drugiego jej odwołania wzajemnego są niedopuszczalne, gdyż opierają się one na niejasnych i ogólnikowych twierdzeniach, które nie pozwalają określić kwestionowanych części zaskarżonego wyroku ani ustalić, na jakiej podstawie prawnej się one opierają zgodnie z wymogami wymienionymi w art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem. LBG nie udowadnia jednoznacznie istnienia naruszenia prawa, jakiego miałby się dopuścić Sąd, lecz ogranicza się do powtórzenia argumentów wysuniętych już w pierwszej instancji.
- 211 Mówiąc dokładniej, Komisja utrzymuje, że na poparcie pierwszej części zarzutu drugiego swojego odwołania wzajemnego LBG nie wskazuje żadnego punktu zaskarżonego wyroku i nie komentuje orzeczenia przytoczonego przez Sąd w odniesieniu do odpowiedniego poziomu dowodu.
- 212 Co do istoty Komisja twierdzi, że jeśli chodzi o pierwszą część zarzutu drugiego skargi w pierwszej instancji dotyczącą ciężaru dowodu, Sąd prawidłowo oparł się w pkt 196 i 206 zaskarżonego wyroku na utrwalonym orzecznictwie, zgodnie z którym aby móc skorzystać z art. 81 ust. 3 WE, przedsiębiorstwo musi się powołać na przekonujące argumenty i dowody, które musi zbadać Komisja. Natomiast kryterium wyważenia prawdopodobieństw zaproponowane przez LBG nie znajduje żadnego oparcia w orzecznictwie.
- 213 Ponadto Komisja stoi na stanowisku, że w zakresie w jakim LBG zdaje się kwestionować wymóg dotyczący związku przyczynowego między rzeczywistym ograniczeniem a wzrostem efektywności, argument ten jest nieistotny dla sprawy, gdyż LBG nie kwestionuje właściwego punktu zaskarżonego wyroku, czyli pkt 207. Tak czy owak taki wymóg jest zgodny z orzecznictwem, w związku z czym argumenty LBG, zgodnie z którymi z jednej strony system MasterCard przysparza istotne korzyści konsumentom i akceptantom, a z drugiej strony Sąd zastosował zbyt surowe kryterium w odniesieniu do art. 81 ust. 3 WE, nie zasługują na uwzględnienie.
- 214 Wreszcie Komisja utrzymuje, że nie chodzi o uzasadnienie dokładnego poziomu WOI, lecz raczej o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy WOI pociągają za sobą obiektywny wzrost efektywności.

– Ocena Trybunału

- 215 Jak wynika z pkt 150 i 151 niniejszego wyroku, nawet jeśli art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, na którym opiera się Komisja, nie może zostać zastosowany retroaktywnie do odwołania wzajemnego LBG, w szczególności z art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości oraz art. 112 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Trybunałem wynika, że odwołanie powinno w sposób precyzyjny wskazywać kwestionowane elementy wyroku, o którego uchylenie się wnosi, a także argumenty prawne, które w sposób konkretny uzasadniają to odwołanie.
- 216 Powyższego wymogu nie spełnia odwołanie jedynie powtarzające lub dosłownie powielające zarzuty i argumenty podniesione już przed Sądem, w tym takie, które były oparte na okolicznościach faktycznych wyraźnie odrzuconych przez Sąd. W zakresie bowiem, w jakim takie odwołanie nie zawiera argumentacji kwestionującej konkretnie zaskarżony wyrok, stanowi ono w rzeczywistości żądanie zmierzające do poddania skargi wniesionej do Sądu ponownemu rozpatrzeniu, do czego Trybunał nie jest właściwy zgodnie z art. 58 jego statutu (zob. wyrok Deere/Komisja, C-7/95 P, EU:C:1998:256, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 217 Choć LBG twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, nie przyjmując wyważenia prawdopodobieństw jako kryterium ciężaru dowodu odnośnie do art. 81 ust. 3 WE, należy stwierdzić, że w tym względzie odwołanie wzajemne nie wskazuje i nie pozwala dokładnie określić krytykowanych w nim punktów lub części zaskarżonego wyroku.
- 218 Należy także zauważyć, że odsyłając do argumentów, które LBG, działając w charakterze interwenienta, przedstawiła w swoich uwagach w pierwszej instancji, powtarza ona te same argumenty, na które powołała się już przed Sądem i w rzeczywistości dąży ona do poddania tych argumentów ponownemu rozpatrzeniu, nie starając się nawet wysunąć argumentów prawnych, które wykazałyby konkretnie, że Sąd, w drodze przyjętego przezeń podejścia, dopuścił się naruszenia prawa (zob. podobnie wyrok Deere/Komisja, EU:C:1998:256, pkt 41).
- 219 Wobec powyższego zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Komisję jest zasadny, w związku z czym pierwsza część zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG jest niedopuszczalna.

W przedmiocie drugiej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG

– Argumentacja stron

- 220 W drugiej części zarzutu drugiego swojego odwołania wzajemnego, LBG, popierana przez wnoszące odwołanie, twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa w pkt 233 zaskarżonego wyroku, skupiając się wyłącznie na korzyściach przynoszonych akceptantom, mimo faktu, który przyznał w pkt 228 tegoż wyroku, iż korzyści można brać pod uwagę w odniesieniu do każdego rynku i usługi, które korzystają z istnienia danego porozumienia oraz w pkt 176 wspomnianego wyroku, że między posiadaczami kart i akceptantami istnieje związek. Tym samym Sąd zignorował błędnie istotne korzyści wynikające z systemu MasterCard i WOI dla posiadaczy kart, jak również dwustronną naturę systemu i optyimizację systemu, do której osiągnięcia przyczyniają się WOI.
- 221 Wnoszące odwołanie zgadzają się z rozumowaniem LBG i dodają, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest określne, wewnętrznie sprzeczne i niewystarczające w zakresie, w jakim potwierdza ono brak uwzględnienia w spornej decyzji korzyści płynących z WOI dla posiadaczy kart. W szczególności w pkt 107, 110 i 118 tegoż wyroku Sąd przyznał, że posiadacze kart ponosiliby wyższe koszty w przypadku, gdyby WOI zostały zniesione lub obniżone, w pkt 178 i 233 wspomnianego wyroku, że finansowe świadczenie wzajemne akceptantów jest uzasadnione w związku ze świadczeniami dostarczonymi im przez banki wydające karty oraz w pkt 182 i 228 tego samego wyroku, że funkcja WOI, która wiąże się z obniżeniem kosztów po stronie posiadaczy kart, powinna zostać wzięta pod

uwagę w ramach art. 81 ust. 3 WE. W opinii wnoszących odwołanie nie można zatem zrozumieć, jak Sąd mógł następnie dojść do wniosku, że „podniesione przez [wnoszące odwołanie] zastrzeżenie dotyczące niewystarczającego uwzględnienia korzyści przysparzanych przez WOI posiadaczom kart jest w każdym wypadku nieistotne dla sprawy”.

- 222 Wnoszące odwołanie utrzymują także, iż Sąd zaprzeczył sam sobie w pkt 233 zaskarżonego wyroku, przyznając, iż finansowe świadczenie wzajemne wydaje się uzasadnione w związku ze świadczeniami dostarczonymi akceptantom przez banki wydające karty, choć nie można dokładnie wykazać, w jakim stopniu, utrzymując jednocześnie, że MasterCard nie „określ[ila] świadczonych przez banki wydające karty debetowe, obciążeniowe i kredytowe usług mogących stanowić dla akceptantów obiektywne korzyści”.
- 223 Wnoszące odwołanie dodają, że nawet przy założeniu, iż nie udało im się dostarczyć wystarczających dowodów na okoliczność, że akceptanci czerpią odczuwalne obiektywne korzyści z WOI, Sąd nie wyjaśnił powodów, dla których w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 228 zaskarżonego wyroku obie pierwsze przesłanki przewidziane w art. 81 ust. 3 WE nie mogą być spełnione jedynie w oparciu o korzyści przysparzane posiadaczom kart przez WOI ani powodów, dla których wszystkie kategorie konsumentów powinny korzystać z takiej samej części zysku.
- 224 Poza bardziej ogólnymi powodami niedopuszczalności wskazanymi przez Komisję, jak przedstawiono w pkt 210 niniejszego wyroku, instytucja ta twierdzi, że druga część zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG jest poparta niewystarczającymi okolicznościami i dowodami. LBG kwestionuje niektóre stwierdzenia faktyczne dotyczące braku wzrostu efektywności lub słusznej części zysku dla użytkowników, nie powołując się jednak na żadne przeinaczenie.
- 225 Co do istoty Komisja uważa, że istnienie wzrostu efektywności na wielu rynkach nie gwarantuje, że słuszna część zysku przypadnie użytkownikom zgodnie z drugą przesłanką przewidzianą w art. 81 ust. 3 WE. Brak przyznania słusznej części zysku stanowi stwierdzenie faktyczne, które nie może być kwestionowane w odwołaniu. W każdym razie LBG nie wyjaśnia, dlaczego stwierdzenie Sądu dotyczące przyznania słusznej części zysku konsumentów jest prawnie błędne. Współzależność rynków w systemie dwustronnym nie osłabia ogólnej reguły, zgodnie z którą słuszna część zysku w postaci wzrostu efektywności musi przynajmniej przypaść konsumentom poszkodowanym wskutek danego ograniczenia.
- 226 Ponadto zdaniem Komisji Sąd nie zignorował korzyści odnoszonych przez posiadaczy kart, maksymalnego zwiększenia wyników osiąganych przez system i dwustronnej natury systemu, lecz w pkt 208–229 zaskarżonego wyroku oddalił po prostu odnoszące się do tego argumenty. Stwierdzenia faktyczne w tym względzie nie podlegają zakwestionowaniu w drodze odwołania, a w każdym razie nie ujawniają żadnego naruszenia prawa.

– Ocena Trybunału

- 227 Podniesiony przez Komisję zarzut niedopuszczalności, zgodnie z którym druga część zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG nie jest poparta wystarczającymi okolicznościami i dowodami, nie może zostać uwzględniony. Wystarczy bowiem zauważyć, że LBG wskazała konkretny punkt zaskarżonego wyroku, w którym znajduje się podnoszone naruszenie prawa, czyli pkt 233, oraz poparła swoją argumentację poprzez powołanie się na inne konkretne punkty wspomnianego wyroku oraz argumenty prawne. Wynika stąd, że argumentacja LBG w tym względzie czyni zadość wymogom określonym w przepisach i orzecznictwie przytoczonym w pkt 215 i 216 niniejszego wyroku.
- 228 Należy także zauważyć, że wbrew temu, co utrzymuje Komisja, w drugiej części omawianego tu zarzutu LBG nie ogranicza się do podważenia oceny okoliczności faktycznych dokonanej w pierwszej instancji, lecz porusza zasadniczo kwestię tego, jakie rynki mogą być uznawane za generujące odczuwalne

obiektywne korzyści, które można wziąć pod uwagę do celów analizy pierwszej przesłanki przewidzianej w art. 81 ust. 3 WE. Taka kwestia stanowi kwestię prawną dopuszczalną na etapie postępowania odwoławczego.

- 229 Co do istoty należy przypomnieć, że LBG, popierana przez wnoszące odwołanie, zarzuca zasadniczo Sądowi, iż skupił się wyłącznie na korzyściach, jakie WOI przysparzają akceptantom, ignorując tym samym korzyści, jakie system MasterCard i WOI przysparzają posiadaczom kart, jak również dwustronną naturę systemu i optymalizację systemu, do której osiągnięcia przyczyniają się WOI.
- 230 Należy od razu odrzucić argument, jakoby Sąd błędnie zignorował korzyści wypływające z systemu MasterCard dla posiadaczy kart. W tym względzie należy przypomnieć, że każda decyzja związku przedsiębiorstw, która okaże się sprzeczna z art. 81 ust. 1 WE, może być przedmiotem wyłączenia na podstawie ust. 3 tegoż postanowienia tylko wtedy, gdy spełnia określone w nim przesłanki, w tym przesłankę, że przyczynia się ona do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub ekonomicznego (zob. podobnie wyrok Remia i in./Komisja, EU:C:1985:327, pkt 38). Ponadto, jak wynika z pkt 89 i 90 niniejszego wyroku, w przypadku gdy nie można oddzielić decyzji związku przedsiębiorstw od operacji lub działalności głównej, z którą jest ona związana, bez zagrożenia jej istnieniu i celom, należy zbadać zgodność tej decyzji z art. 81 WE wspólnie ze zgodnością operacji lub działalności głównej, w stosunku do której jest ona akcesoryjna.
- 231 Natomiast w przypadku stwierdzenia, że taka decyzja nie jest obiektywnie konieczna do realizacji określonej operacji lub działalności, w ramach art. 81 ust. 3 WE mogą zostać uwzględnione tylko obiektywne korzyści wynikające konkretnie z danej decyzji (zob. analogicznie wyrok Remia i in./Komisja, EU:C:1985:327, pkt 47).
- 232 W niniejszym przypadku, jak wynika z pkt 78–121 niniejszego wyroku, Sąd mógł stwierdzić w pkt 120 zaskarżonego wyroku, nie dopuszczając się przy tym naruszenia prawa, że WOI nie są obiektywnie konieczne do funkcjonowania systemu MasterCard. W świetle tego wniosku Sąd także słusznie orzekł w pkt 207 wspomnianego wyroku, że analiza pierwszej przesłanki ustanowionej w art. 81 ust. 3 WE wymaga zbadania odczuwalnych obiektywnych korzyści wynikających konkretnie z WOI, a nie z systemu MasterCard jako całości. Z tego wynika, że argument, jakoby Sąd błędnie zignorował korzyści wynikające z systemu MasterCard dla posiadaczy kart, nie zasługuje na uwzględnienie.
- 233 Jeśli chodzi o argument, jakoby Sąd zignorował optymalizację systemu MasterCard, do której osiągnięcia przyczyniają się WOI, należy przypomnieć, że w pkt 208–219 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał argumentację wnoszących odwołanie opartą na roli odgrywanej przez WOI w osiągnięciu równowagi między częścią „wydającą karty” tego systemu i jego częścią „autoryzującą” i doszedł do wniosku, że należy oddalić argument, jakoby WOI przyczyniały się do wzrostu produktywności rozpatrywanego systemu. Z tego wynika, że argument LBG opiera się w tym względzie na błędnej lekturze zaskarżonego wyroku i jest zatem bezzasadny.
- 234 W odniesieniu do argumentów, zgodnie z którymi Sąd błędnie zignorował dwustronną naturę systemu i korzyści płynące z WOI dla posiadaczy kart, przede wszystkim należy zauważyć, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem polepszenie w rozumieniu pierwszej przesłanki przewidzianej w art. 81 ust. 3 WE nie może być utożsamiane z każdą korzyścią, jaką strony porozumienia odnoszą z danego porozumienia w zakresie ich działalności produkcyjnej lub dystrybucyjnej. Polepszenie to musi w szczególności przynosić obiektywne odczuwalne korzyści, które mogą kompensować niedogodności wynikające z tego porozumienia dla konkurencji (zob. wyrok Consten i Grundig/Komisja, 56/64 i 58/64, EU:C:1966:41, 502).
- 235 Następnie należy przypomnieć, że analiza porozumienia mająca na celu ustalenie, czy przyczynia się ono do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub ekonomicznego i czy porozumienie to niesie ze sobą odczuwalne obiektywne korzyści, winna być

dokonywana w świetle argumentów faktycznych i dowodów przedstawionych przez przedsiębiorstwa (zob. podobnie w kwestii wniosku o wyłączenie na podstawie art. 81 ust. 3 WE wyrok *GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in.*, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, EU:C:2009:610, pkt 102).

- 236 Przeprowadzenie takiej analizy może wymagać wzięcia pod uwagę charakteru i ewentualnej specyfiki sektora, którego dotyczy porozumienie, jeżeli charakter i specyfika tego sektora mają decydujące znaczenie dla wyniku analizy (zob. wyrok *GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in.*, EU:C:2009:610, pkt 103). Ponadto w świetle art. 81 ust. 3 WE pod uwagę należy wziąć korzystny charakter wpływu na wszystkich konsumentów na rynkach właściwych (zob. podobnie wyrok *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, EU:C:2006:734, pkt 70).
- 237 Z powyższego wynika, że w przypadku systemu o dwustronnej naturze takiego jak system MasterCard, aby ocenić, czy środek, który narusza co do zasady zakaz przewidziany w art. 81 ust. 1 WE, jako że stwarza on skutki ograniczające konkurencję w stosunku do jednej z dwóch grup konsumentów związanej z tym systemem, może spełniać pierwszą przesłankę przewidzianą w art. 81 ust. 3 WE, należy uwzględnić system, w jaki wpisuje się ten środek, w tym ewentualnie wszelkie obiektywne korzyści wynikające z tego środka nie tylko na rynku, w stosunku do którego stwierdzone zostało ograniczenie, ale także na rynku, który obejmuje drugą grupę konsumentów związaną z tymże systemem, w szczególności gdy – tak jak w niniejszym przypadku – bezsporne jest, iż zachodzą interakcje między dwiema stronami danego systemu. W tym celu należy w razie potrzeby ocenić, czy takie korzyści mogą kompensować niedogodności, jakie pociąga za sobą tenże środek dla konkurencji.
- 238 W każdym razie w niniejszym przypadku argument LBG, jakoby Sąd błędnie zignorował dwustronną naturę systemu, nie może zostać uwzględniony. Jak wskazano w pkt 233 niniejszego wyroku, w pkt 208–219 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał argumentację wnoszących odwołanie co do roli odgrywanej przez WOI w osiągnięciu równowagi między częścią „wydającą karty” systemu MasterCard i jego częścią „autoryzującą” oraz w tym celu uznał konkretnie w pkt 210 wspomnianego wyroku, że między tymi dwiema częściami zachodzą interakcje. Okoliczność, że Sąd doszedł do wniosku, iż należy oddalić argument, jakoby WOI przyczyniały się do wzrostu produktywności wspomnianego systemu, nie umniejsza faktu, że Sąd w swojej analizie wziął pod uwagę dwustronną naturę systemu, o którym mowa.
- 239 Podobnie, badając korzyści wynikające z WOI, których beneficjentami są akceptanci, Sąd wziął także pod uwagę dwustronną naturę systemu, zwłaszcza w pkt 222 i 223 zaskarżonego wyroku, w których przyznał, że zwiększenie ilości znajdujących się w obiegu kart może zwiększyć użyteczność systemu MasterCard dla akceptantów, nawet jeśli w ramach suwerennej oceny okoliczności faktycznych Sąd doszedł do wniosku, że ryzyko negatywnych skutków dla akceptantów jest tym większe, im więcej kart znajduje się w obiegu.
- 240 W szczególności, jeśli chodzi o argument, w którym LBG zarzuca Sądowi, że nie uwzględnił korzyści wynikających z WOI dla posiadaczy kart, należy stwierdzić, że – w świetle tego, co zostało wskazane w pkt 234–236 niniejszego wyroku – przy badaniu pierwszej przesłanki przewidzianej w art. 81 ust. 3 WE Sąd był co do zasady zobowiązany wziąć pod uwagę wszelkie obiektywne korzyści wynikające z WOI nie tylko na rynku właściwym, ale także na odrębnym powiązanim rynku wydawania kart.
- 241 Z powyższego wynika, że w przypadku gdyby Sąd stwierdził istnienie odczuwalnych obiektywnych korzyści wynikających z WOI dla akceptantów, nawet jeśli nie byłyby one same w sobie wystarczające do skompensowania skutków ograniczających konkurencję stwierdzonych na podstawie art. 81 ust. 1 WE, ogół korzyści na obu rynkach użytkowników w systemie MasterCard, w tym na rynku posiadaczy kart, mógłby ewentualnie uzasadniać WOI, gdyby, razem wzięte, korzyści te były w stanie skompensować ograniczające konkurencję skutki tych opłat.

- 242 Niemniej, jak przypomniano w pkt 234 niniejszego wyroku, badanie pierwszej przesłanki przewidzianej w art. 81 ust. 3 WE dotyczy kwestii, czy korzyści wynikające z danego środka są w stanie skompensować związane z tym niedogodności. I tak, w przypadku gdy – tak jak w niniejszej sprawie – skutki ograniczające konkurencję zostały stwierdzone tylko na jednym rynku dwustronnego systemu, korzyści wynikające ze środka ograniczającego na odrębnym powiązanim rynku także połączonym z omawianym systemem, nie mogą same w sobie kompensować niedogodności wynikających z tego środka w braku jakichkolwiek dowodów na istnienie odczuwalnych obiektywnych korzyści, które można by przypisać wspomnianemu środkowi na rynku właściwym, zwłaszcza gdy – jak wynika z pkt 21 i 168–180 zaskarżonego wyroku – konsumenci na owych rynkach nie są zasadniczo ci sami.
- 243 W niniejszej sprawie, w której zresztą nikt nie powoływał się na jakiegokolwiek przeinaczenie w tym względzie, w pkt 226 zaskarżonego wyroku Sąd doszedł do wniosku, że nie ma dowodów na istnienie obiektywnych korzyści wynikających z WOI, których beneficjentami byłiby akceptanci. W tych okolicznościach nie było potrzeby przeprowadzania badania korzyści wynikających z WOI dla posiadaczy kart, ponieważ nie mogą one same w sobie kompensować niedogodności wynikających z tych opłat. Sąd zatem słusznie stwierdził w pkt 229 zaskarżonego wyroku, że „podniesione przez [wnoszące odwołanie] zastrzeżenie dotyczące niewystarczającego uwzględnienia korzyści przysparzanych przez WOI posiadaczom kart jest w każdym wypadku nieistotne dla sprawy”.
- 244 Jeśli chodzi o argumentację wnoszących odwołanie przedstawioną w pkt 221 niniejszego wyroku, jakoby uzasadnienie zaskarżonego wyroku było określne, wewnętrznie sprzeczne i niewystarczające w kwestii, o której mowa powyżej, argumentacja ta nie zasługuje na uwzględnienie.
- 245 Nawet bowiem w przypadku gdyby Sąd uznał w ramach swojej analizy obiektywnej konieczności WOI, że istnieją korzyści dla posiadaczy kart, które mogą co do zasady zostać wzięte pod uwagę na podstawie art. 81 ust. 3 WE, nie trzeba było – jak wynika z pkt 240–243 niniejszego wyroku – przeprowadzać badania takich korzyści w niniejszym przypadku. Rozumowanie Sądu w tej kwestii, w szczególności w pkt 229 zaskarżonego wyroku, nie jest zatem wewnętrznie sprzeczne.
- 246 W odniesieniu do argumentu zawartego w pkt 222 niniejszego wyroku, jakoby Sąd sam sobie zaprzeczył w pkt 233 zaskarżonego wyroku, należy zauważyć, że argument ten opiera się na selektywnym cytacie wynikającym tym samym z błędnej lektury owego wyroku. Używając wyrażenia „finansowe świadczenie wzajemne”, Sąd odniósł się nie – jak sugerują wnoszące odwołanie – do obiektywnych korzyści dla akceptantów, lecz do opłat za ich obsługę. Sąd nie uznał zatem, że finansowe świadczenie wzajemne akceptantów za koszty ponoszone przez banki wydające karty w związku z usługami, które im one świadczą, wydaje się uzasadnione, lecz ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że wnoszące odwołanie powinny określić korzyści, które mogłyby zostać uznane za uzasadniające opłaty za obsługę akceptanta.
- 247 Jeśli chodzi o argument wnoszących odwołanie, jakoby Sąd nie wyjaśnił, dlaczego obie pierwsze przesłanki przewidziane w art. 81 ust. 3 WE nie mogą być spełnione jedynie w oparciu o korzyści przysparzane posiadaczom kart przez WOI, wystarczy odesłać do pkt 240–245 niniejszego wyroku.
- 248 Wreszcie w zakresie w jakim wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, iż nie wyjaśnił powodu, dla którego wszystkie kategorie konsumentów powinny korzystać z takiej samej części zysku wynikającego z WOI, wystarczy zauważyć, że zastrzeżenie to opiera się na błędnej lekturze zaskarżonego wyroku. Sąd nie stwierdził bowiem w żadnym miejscu, że każda z grup użytkowników powinna korzystać z takiej samej części tego zysku, lecz ograniczył się do wskazania, iż ze względu na to, że akceptanci stanowią jedną z dwóch grup użytkowników, których dotyczą karty płatnicze, powinni oni również być beneficjentami odczuwalnych obiektywnych korzyści dających się przypisać WOI. A zatem, używając słowa „również” w pkt 228 zaskarżonego wyroku, Sąd słusznie wskazał, że akceptanci powinni czerpać korzyści z WOI, „jak również” posiadacze kart, a nie „w takim samym stopniu” co ci drudzy.

- 249 Należy zatem stwierdzić, że argumentacja wnoszących odwołanie, jakoby Sąd nie uzasadnił w sposób wymagany prawem nieuwzględnienia korzyści dla posiadaczy kart wynikających z WOI, jest bezzasadna.
- 250 W świetle powyższych rozważań należy oddalić drugą część zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG.

W przedmiocie trzeciej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego wniesionego przez LBG

– Argumentacja stron

- 251 W trzeciej części zarzutu drugiego swojego odwołania wzajemnego LBG utrzymuje, że w pkt 233 zaskarżonego wyroku Sąd zasugerował, iż jedynymi elementami, które mogą zostać wzięte pod uwagę w celu sprawdzenia, czy WOI są ustalane na odpowiednim poziomie, są wyrównanie przez akceptantów kosztów poniesionych przez banki wydające karty w związku z usługami świadczonymi na ich rzecz, jak również inne dochody uzyskiwane przez banki wydające karty. LBG zarzuca Komisji jej restrykcyjne podejście w niniejszym przypadku, a mianowicie podejście, które – jak się zdaje – instytucja ta przyjęła także w sprawie Visa WOI [sprawa COMP/39.398 – Visa MIF, C(2010) 8760]. Odsyłając do uwag na piśmie, które przedstawiła ona Sądowi w odniesieniu do art. 81 ust. 3 WE, LBG utrzymuje, że Komisja powinna była przyjąć podejście, które przyjęła w innych porównywalnych dziedzinach, w których zaakceptowała dużo szersze względy uzasadniające na podstawie art. 81 ust. 3 WE.
- 252 LBG utrzymuje, że Sąd naruszył prawo, aprobując zbyt rygorystyczne kryterium na podstawie art. 81 ust. 3 WE, które nie uwzględnia znaczących korzyści wynikających z systemu MasterCard i WOI dla posiadaczy kart i akceptantów. Ponadto metodologia Sądu nie może funkcjonować w praktyce, gdyż wymaga ona dokładnych dowodów w celu uzasadnienia konkretnych poziomów WOI, zaś takie dowody nie mogą zostać przedłożone. Ani Komisja, ani Sąd nie przedstawiły wyjaśnienia w kwestii dokładnej metodologii, jaką powinna stosować MasterCard w celu ustalania WOI na dającym się uzasadnić poziomie. Niepewność ta wzbudza poważny niepokój operatorów i może przynieść szkodę konsumentom, blokując innowacje na rynku.
- 253 Poza bardziej ogólnymi powodami niedopuszczalności wskazanymi przez Komisję, jak przedstawiono w pkt 210 niniejszego wyroku, Komisja uważa, że argumenty wysunięte na poparcie trzeciej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG w odniesieniu do domniemanego braku wytycznych udzielonych przez Sąd są nieistotne dla sprawy.
- 254 Co do istoty Komisja uważa, że argument LBG dotyczący domniemanego braku wytycznych co do dającego się uzasadnić poziomu WOI wiąże się z przerzuceniem ciężaru dowodu i nie ujawnia żadnego naruszenia prawa. LBG przeczy sama sobie, odsyłając do pkt 233 zaskarżonego wyroku odnoszącego się do dowodów, jakie wnoszące odwołanie mogły przedstawić w celu spełnienia pierwszej przesłanki przewidzianej w art. 81 ust. 3 WE. Wreszcie odesłanie do sprawy Visa WOI wspomnianej w pkt 251 niniejszego wyroku jest bez znaczenia w ramach niniejszego postępowania odwoławczego.

– Ocena Trybunału

- 255 Przede wszystkim w odniesieniu do argumentu przedstawionego przez LBG, jakoby Komisja przyjęła zbyt restrykcyjne podejście w niniejszym przypadku, podobnie jak to uczyniła w sprawie Visa WOI wymienionej w pkt 251 niniejszego wyroku, wystarczy stwierdzić, że argument ten nie wskazuje w żaden sposób kwestionowanych elementów zaskarżonego wyroku i jest zatem niedopuszczalny.

- 256 Następnie, jeśli chodzi o argument, w którym LBG zarzuca Sądowi, że naruszył prawo, aprobując zbyt rygorystyczne kryterium, które nie uwzględnia znaczących korzyści wynikających z systemu MasterCard i WOI dla posiadaczy kart i akceptantów, argument ten jest zasadniczo identyczny z argumentami, które zostały już zbadane w ramach drugiej części zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG. Wspomniany argument należy zatem oddalić z tych samych względów co względy przedstawione w pkt 227–250 niniejszego wyroku.
- 257 Wreszcie w odniesieniu do argumentów, zgodnie z którymi metodologia Sądu nie może funkcjonować w praktyce, gdyż wymaga ona dokładnych dowodów w celu uzasadnienia konkretnych poziomów WOI, zaś takie dowody nie mogą zostać przedłożone oraz okoliczność, że ani Komisja, ani Sąd nie przedstawiły wyjaśnienia w kwestii dokładnej metodologii, jaką powinna stosować MasterCard w celu ustalania WOI na dającym się uzasadnić poziomie, należy stwierdzić, że argumenty te nie mają na celu zarzucenia Sądowi naruszenia prawa. Takie argumenty są zatem niedopuszczalne.
- 258 Trzecią część zarzutu drugiego odwołania wzajemnego LBG należy zatem oddalić. Tym samym należy oddalić w całości zarzut drugi odwołania wzajemnego LBG.
- 259 Z całości powyższych rozważań wynika, że odwołanie główne, jak również oba odwołania wzajemne wniesione przez RBS i LBG należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

- 260 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach.
- 261 Zgodnie z art. 138 § 1 wspomnianego regulaminu postępowania, mającym zastosowanie *mutatis mutandis* do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.
- 262 Jako że wnoszące odwołanie przegrały sprawę, a Komisja wniosła o ich obciążenie kosztami, należy orzec, że wnoszące odwołanie, poza ich własnymi kosztami, pokrywają także koszty poniesione przez Komisję w związku z odwołaniem głównym.
- 263 Jeśli chodzi o odwołania wzajemne, ponieważ RBS i LBG przegrały sprawę, a Komisja wniosła o ich obciążenie kosztami, należy je obciążyć, poza ich własnymi kosztami, kosztami poniesionymi przez Komisję w związku z ich odwołaniami wzajemnymi.
- 264 Ponadto na podstawie art. 140 § 3 w związku z art. 184 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem w niniejszej sprawie należy orzec, że wnoszące odwołanie pokrywają własne koszty związane z oboma odwołaniami wzajemnymi oraz że RBS i LBG pokrywają własne koszty związane z odwołaniem wzajemnym wniesionym przez drugą stronę.
- 265 Zgodnie z art. 184 § 4 powyższego regulaminu postępowania HSBC, MBNA, BRC i EuroCommerce pokrywają własne koszty związane z odwołaniem głównym i odwołaniami wzajemnymi. Jako że Banco Santander SA nie uczestniczyła w postępowaniu przed Trybunałem, nie może zostać obciążona kosztami tego postępowania.
- 266 W myśl art. 140 § 1 wspomnianego regulaminu postępowania, mającego także zastosowanie *mutatis mutandis* do postępowania odwoławczego na podstawie jego art. 184 § 1, państwa członkowskie interweniujące w sprawie pokrywają własne koszty. Zgodnie z tymi przepisami Zjednoczone Królestwo pokrywa własne koszty.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Odwołanie główne i odwołania wzajemne zostają oddalone.**
- 2) **MasterCard Inc., MasterCard International Inc. i MasterCard Europe SPRL zostają obciążone, poza ich własnymi kosztami związanymi z odwołaniem głównym i odwołaniami wzajemnymi, kosztami Komisji Europejskiej związanymi z odwołaniem głównym.**
- 3) **Royal Bank of Scotland plc, Bank of Scotland plc i Lloyds TSB Bank plc zostają obciążone, poza ich własnymi kosztami, kosztami Komisji Europejskiej związanymi z odwołaniami wzajemnymi wniesionymi odpowiednio przez każdą z nich.**
- 4) **HSBC Bank plc, MBNA Europe Bank Ltd, British Retail Consortium, EuroCommerce AISBL i Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej pokrywają własne koszty.**

Podpisy